

PĒTĪJUMS

PRIEKŠNOSACĪJUMI AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU NOTEIKŠANAI KULDĪGAS NOVADĀ

▣ PASŪTĪTĀJS:

Kuldīgas novada pašvaldība, reģ. Nr. 90000035590
Baznīcas iela 1, Kuldīga, LV-3301
dome@kuldiga.lv

▣ IZPILDĪTĀJS:

METRUM

SIA „METRUM”, reģ. Nr. 40003388748
Ģertrūdes iela 47-3, Rīga, LV-1011
metrum@metrum.lv

▣ SAGATAVOTS:

2020. gada novembrī (līgums Nr. 862/2020)

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
1. AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU NOZARE LATVIJĀ	5
1.1. TIESISKAIS PAMATS	6
1.2. ATBALSTA PASĀKUMI.....	15
2. PIEMĒRI AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU NOTEIKŠANAI CITĀS PAŠVALDĪBĀS	17
3. AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU RAKSTUROJUMS KULDĪGAS NOVADĀ	21
4. PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU UN SABIEDRISKO OBJEKTU IZVIETOJUMS.....	24
5. IETEKMJU IZVĒRTĒJUMS.....	33
5.1. IETEKME UZ PAŠVALDĪBAS BUDŽETU	33
5.2. IETEKME UZ SABIEDRĪBU	34
5.3. IETEKME UZ TŪRISMA UZŅĒMĒJDARBĪBAS NOZARI	37
6. PRIEKŠLIKUMI AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU NOTEIKŠANAI	39
6.1. PAŠVALDĪBAS RĪCĪBA JAUNU VIETU NOTEIKŠANAI	39
6.2. PAŠVALDĪBAS RĪCĪBA ESOŠO VIETU PASTĀVĒŠANAI	40

IEVADS

Pētījums „Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Kuldīgas novadā” (turpmāk – Pētījums) sagatavots, pamatojoties uz Kuldīgas novada pašvaldības un SIA „METRUM” savstarpēji noslēgto līgumu.

Pētījuma veikšanas nepieciešamība radās, jo gan citās Latvijas pašvaldībās, gan Kuldīgas novadā pēdējos gados sabiedrībai ir negatīvs viedoklis par jaunu azartspēļu un izložu organizēšanas vietu (spēļu zāles, derību pieņemšanas vietas) izveidi. To apliecina Kuldīgas novada pašvaldības veiktā iedzīvotāju aptauja 2019. gadā, lai noskaidrotu iedzīvotāju viedokli par jaunas spēļu zāles atvēršanu Adatu ielā 4, Kuldīgā. Tās apkopotie rezultāti liecināja, ka 98 % no aptaujas dalībniekiem uzskata, ka jaunas spēļu zāles atvēršana radīs iedzīvotāju interešu aizskārumu, un tikai 2 % uzskata, ka tas neradīs interešu aizskārumu.

Pašvaldības iedzīvotāju aptauja tika organizēta, pamatojoties uz juridiskas personas iesniegto būvniecības ieceri – būvprojektu minimālā sastāvā, un spēkā esošo Kuldīgas novada Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – Kuldīgas novada TIAN) 613.4. punktu, kas nosaka, ka azartspēļu organizēšanas vietu ierīkošanai jāveic būvniecības ieceres publiskā apspriešana¹. Kuldīgas novada Domes deputāti, pamatojoties uz publiskās apspriešanas rezultātiem, nolēma atteikties izsniegt atļauju minētās spēļu zāles un derību likmju pieņemšanas vietas atvēršanai.

Kuldīgas novada pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam definētā vīzija paredz, ka Kuldīgas novads 2030. gadā ir *vienots un dzīvotspējīgs novads Kurzemes centrā ar daudzveidīgu ekonomisko darbību, augstas pievienotās vērtības produktiem un pakalpojumiem, kā arī dzīvei, darba, un atpūtai labvēlīgu vidi, raksturīgu dabas un kultūrtelpu ar piesātinātu sabiedrisko dzīvi*. Stratēģiskajā dokumentā centrālo vietu ieņem novada iedzīvotāju intereses dzīvot labvēlīgā, sakārtotā un drošā vidē, tādējādi pašvaldības pienākums ir rūpēties par šādu ilgtspējīgu mērķu sasniegšanu un nodrošināšanu novada iedzīvotājiem un arī tā viesiem.

Atbilstoši Azartspēļu vietu licenču reģistra datiem, Kuldīgas novadā ir reģistrētas divas azartspēļu organizēšanas vietas un abas atrodas Kuldīgas pilsētā. Pilsēta ir blīvi koncentrēta – dzīvojamās mājas, kultūras un izglītības iestādes, sporta un citas mācību iestādes atrodas šo azartspēļu vietu tuvumā.

Kuldīgas novada pašvaldība 2018. gadā uzsāka darbu pie lokālplānojuma izstrādes Kuldīgas vecpilsētai Ventas senlejā (turpmāk – Lokālplānojums). Darba procesā tika secināts, ka spēkā esošais Kuldīgas novada teritorijas plānojums 2013.-2025. gadam (ar grozījumiem, turpmāk – Kuldīgas novada TP) pieļauj iespēju izvietot azartspēļu vietas daudzstāvu dzīvojamās apbūves, publiskās apbūves, jauktas centra apbūves, kā arī mežu un lauksaimniecības teritoriju funkcionālajās zonās. No Kuldīgas novada TP stāšanās spēkā, ir mainījušies normatīvie akti, tostarp veiktas izmaiņas Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumos Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”. Tiesību aktos pašreiz nav noteikti kritēriji azartspēļu ierīču, iekārtu vai vietu skaitam uz iedzīvotāju skaitu, vai citiem objektīvi izmērāmiem un pārbaudāmiem kritērijiem, nav pilnīgi skaidri definēti un paredzēti ātri un efektīvi mehānismi azartspēļu ierobežošanai tajās vietās, kuras var uzskatīt par vietām, kur iedzīvotāju interešu aizskāruma ir būtisks. Līdz ar to var uzskatīt, ka Kuldīgas novada pašvaldībā nav izstrādāta normatīvā bāze azartspēļu pakalpojuma un sociālās aizsardzības jomu savstarpējai regulēšanai.

Viens no veidiem, kādā pašvaldība var savā teritorijā ierobežot azartspēļu organizēšanas vietu izplatību, ir noteikt attiecīgus teritorijas izmantošanas aprobežojumus teritorijas plānojuma saistošajā daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”². Vienlaikus, pašvaldībai nav tiesiskā pamata aizliegt visā pašvaldības teritorijā darbināt jaunus azartspēļu uzņēmumus, jo ar teritorijas plānojumu nevar aizliegt kādu komercdarbību. Var noteikt tikai izsvērtus ierobežojumus.

¹ Tiek attiecināts tikai uz Kuldīgas novada TP noteikto teritoriju ar īpašiem noteikumiem – Kuldīgas pilsētas vēsturiskās apbūves zonas

² Plašāk par to skatīt Pētījuma 1.1. apakšnodalā

Ņemot to vērā, Kuldīgas novada pašvaldība pieņēma lēmumu³ veikt padziļinātu izpēti par teritorijām, kurās būtu atļauts izvietot azartspēļu vietas. Šī Pētījuma izstrādes noteiktais mērķis ir:

- 1) Izvērtēt, no vienas puses, komersantu tiesību ievērošanu sniegt komercpakalpojumus, un no otras puses, indivīda cilvēktiesību ievērošanu rīkoties ar saviem resursiem un sabiedrības intereses mazināt sociālos un veselības riskus, novēršot indivīdu iespējamo atkarību rašanos no azartspēlēm un izlozēm Kuldīgas novadā;
- 2) Izstrādāt priekšlikumus spēļu zāles un derību pieņemšanas vietu normatīvajam regulējumam Kuldīgas novadā.

Lai sasniegtu Pētījumā izvirzītos mērķus, tā ietvaros bija jāveic šādi uzdevumi:

- 1) Raksturot azartspēļu un izložu jomu un faktoros, kas rada būtisku iedzīvotāju interešu aizskārums Kuldīgas novadā, ietverot:
 - pakalpojumu sniedzēju un sabiedrisku objektu izvietojuma analīzi;
 - azartspēļu un izložu jomas pakalpojumu ietekmes izvērtējumu uz pašvaldības budžetu (ieņēmumi, sociālā budžeta izdevumi atkarību novēršanai un risku profilaksei) un ietekmi uz sabiedrības veselību, uzņēmējdarbības nozarēm (tūrismu), darba spēka resursiem Kuldīgas novadā.
- 2) Izstrādāt priekšlikumus:
 - teritorijām un/vai būvēm azartspēļu izvietojumam Kuldīgas novadā, kur iedzīvotāju interešu aizskārums nav būtisks;
 - turpmākajai pašvaldības rīcībai azartspēļu regulējumā Kuldīgas novadā, t.sk. priekšlikumus iekļaušanai Lokālplānojuma saistošajā daļā.
- 3) Sadarboties ar Lokālplānojuma izstrādes darba grupu.
- 4) Izstrādāt Pētījumu, ņemot vērā Azartspēļu un izložu likumu un jomu regulējošos normatīvos aktus, tiesu spriedumus, politikas dokumentus (Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādņu 2019.-2026. gadam projekts) un pētījumus (Latvijas Republikas Veselības ministrijas pasūtītais pētījums „Par procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarību) izplatību Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošiem riska faktoriem”).

Šī Pētījuma izvērtējuma un priekšlikumu sadaļa ir izstrādāta vienai Kuldīgas novada teritorijas daļai – Kuldīgas pilsētas daļai, kas sakrīt ar Lokālplānojuma izstrādes teritorijas robežu – Vecpilsēta – Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminēklis „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” un tā individuālā aizsargjosla (aizsardzības zona) gan esošā, gan ar ierosinātajiem grozījumiem, kā arī UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā iekļautā zona (skatīt 1. attēlu). Pētījumā šī teritorija tiek saukta par Izpētes teritoriju.

Pētījuma izstrādes darba uzdevumi ir atbilstoši tiem veicamajiem darbiem, kas tika noteikti līdzvērtīgas padziļinātās izpētes veikšanai, t.i., pētījumam „Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas

1. attēls. Kuldīgas pilsētas daļa, kurai ir izstrādāti priekšlikumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai (Izpētes teritorija)

Ortofoto: Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, 2016; robeža: © Kuldīgas novada pašvaldība, 2020

³ Atbalstot Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2020. gada 24. septembra vēstulē Kuldīgas novada pašvaldībai „Par Lokālplānojuma redakcijas nosacījumu” pausto, ka izpētes veikšana var būt pamats saistoša regulējuma noteikšanai un pieņemšanai (kā piemēru minot Līvānu novada pašvaldību, kas šādu izpētes darbu veica 2019. gadā)

vietu noteikšanai Līvānu novadā⁴ (izstrādāja SIA „Grupa93” sadarbībā ar Līvānu novada pašvaldību). Ņemot vērā, ka tiesību aktu bāze un citi saistītie dokumenti lielā mērā nav mainījušies, šī Pētījuma ietvaros ir izmantota Līvānu novada pašvaldības veiktajā pētījumā apkopotā informācija un atziņas, papildus atspoguļojot aktuālās izmaiņas, kas var ietekmēt priekšlikumu sagatavošanu pašvaldības regulējumam Kuldīgas novadā.

Vāka noformējumā izmantots fotoattēls no tīmekļa vietnes visitkuldiga.com (saite: visitkuldiga.com/konditoreja-krikumins/; autors nav norādīts).

1. AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU NOZARE LATVIJĀ

Nodaļā ir analizētas pašvaldības tiesības noteikt regulējumu azartspēļu jomā, ievērojot un sabalansējot komersantu tiesības sniegt komercpakalpojumus, indivīda cilvēktiesības brīvi rīkoties ar saviem resursiem un sabiedrības intereses mazināt sociālos un veselības riskus un novērst indivīdu iespējamo atkarību rašanos no azartspēlēm.

Latvijas Republikas Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas tīmekļa vietnē publicētie azartspēļu tirgus 2019. gada rādītāji⁵ liecina, ka neto ieņēmumi no visu veidu azartspēlēm, tāpat kā iepriekšējos gados, ir pieauguši⁶. Spēļu zāļu skaits būtiski palielinājies pēdējos 25 gados⁷, taču pēdējos gados ir vērojama pretēja tendence. Pēdējo 12 mēnešu laikā vismaz 30⁸ ir pārtraukušas savu darbību. Salīdzinot 2019. gada novembra datus ar 2020. gada novembra datiem, secināms, ka visvairāk spēļu zāles slēgtas Rīgas pilsētā. Ja 2019. gadā galvaspilsētā bija reģistrētas 149 spēļu zāles un 2 kazino, tad 2020. gadā – 125 spēļu zāles un 1 kazino. To darbības pārtraukšana pārsvarā gadījumu varētu būt saistīta ar Rīgas pilsētas pašvaldības domes pieņemtajiem lēmumiem, par kuriem informācija atspoguļota Pētījuma 2. nodaļā „Piemēri azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai citās pašvaldībās”. Daugavpilī un Liepājā ir slēgtas 2 spēļu zāles. Jūrmalā, Ventspilī, Rēzeknē, Aizkrauklē, Cēsīs, Olainē, Salaspilī, Tukumā un Valkā – 1. Jauna spēļu zāle ir atvērta Krāslavā.

Šobrīd Latvijā ir licencēti 16 azartspēļu (klasisko) organizētāji⁹. Šajos gados būtiski ir mainījušies azartspēļu veidi līdz ar tehnoloģiju attīstību, tādējādi palielinoties to iedzīvotāju skaitam, kas izmanto tiešsaistes azartspēļu (domājot ne tikai klasiskās azartspēles interaktīvajā vidē, bet arī, tā saucamās, “sociālās spēles”¹⁰) un derību saņemšanas iespējas. Pašlaik gan šis azartspēļu pieejas veids vēl ir mazāk sakārtots un kontrolēts par tradicionālo veidu.

Pirmais tiesību akts, kas regulēja šo darbības jomu pēc Latvijas Neatkarības atgūšanas bija 1994. gadā pieņemtais likums „Par izlozēm un azartspēlēm” un likums „Par izložu un azartspēļu nodevu nodokli”. 1998. gada 1. janvārī darbību uzsāka Latvijas Republikas Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija, kas īsteno valsts politiku izložu un azartspēļu organizēšanā. Institūcijas galvenais mērķis ir uzraudzīt un kontrolēt izložu un azartspēļu, un preču un pakalpojumu loteriju organizēšanu tā, lai iespējamās kaitīgās sekas minimizētu un samazinātu arī iespējamās riskus.

⁴ Ar iepriekš minēto Līvānu novada pašvaldības pētījumu var iepazīties Pārresoru koordinācijas centra Pētījumu un publikāciju datu bāzē (saite uz tīmekļa vietni: petijumi.mk.gov.lv/node/3207)

⁵ Ar statistikas datiem var iepazīties Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas tīmekļa vietnē, saite: www.iaui.gov.lv/lv/statistika/azartspeles-statistika?id=192

⁶ Par rezultējošo indikatoru ņemts 2019. gads, jo 2020. gada rādītājus ir ietekmējusi globālā koronavīrusa COVID-19 epidēmija, kā rezultātā 2020. gada martā Latvijā tika izsludināta ārkārtējā situācijā, t.sk. no 2020. gada 21. marta līdz 2020. gada 9. jūnijam, pamatojoties uz likuma „Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar COVID-19 izplatību”, tika apturēta azartspēļu organizēšanas licenču darbība. Tā apturēta arī līdz ar ārkārtējo situāciju, kas izsludināta no 2020. gada 9. novembra līdz 2020. gada 6. decembrim

⁷ Salīdzinājumam, 1995. gadā reģistrētas 84 spēļu zāles un 25 kazino, 3123 automāti, 28 ruletes un 68 kāršu galdi, bet 2020. gada novembrī – 276 spēļu zāles, 6607 iekārtas spēļu zālēs, 2 kazino. Tai pat laikā, līdz ar Azartspēļu un izložu likuma stāšanos spēkā 2016. gadā, tika aizvērtas vismaz 40 spēļu zāles saistībā ar neiespējamību izpildīt jaunajā Azartspēļu un izložu likumā noteiktās prasības palielināt minimālo spēļu automātu skaitu vienā zālē līdz 20 iekārtām

⁸ 2019. gada novembrī reģistrētas 309 spēļu zāles un 5 kazino, bet 2020. gada novembrī – 276 spēļu zāles un 1 kazino

⁹ Saraksts pieejams tīmekļa vietnes saitē www.iaui.gov.lv/lv/azartspeles/licencetas-kapitalsabiedrības

¹⁰ Tās šobrīd vēl netiek pieskaitītas azartspēlēm, bet tās faktiski ir pieejamas gan visām vecumā grupām, gan veicina to, ka cilvēki iegulda savus finanšu līdzekļus, lai, piemēram, spēles ietvaros iegūtu papildus labumus vai nokļūšanu augstākā spēles līmenī

2006. gadā stājās spēkā jauns likums „Azartspēļu un izložu likums”, t.sk., paredzot prasības azartspēļu organizēšanai interaktīvajā vidē, uz kuru pamata izdoti noteikumi azartspēļu iekārtu un programmu sertifikācijai, noteikumi prasībām interaktīvajā vidē u.c.¹¹

2019. gadā sāka darboties Azartspēļu uzraudzības un kontroles sistēma, kas aptver vienotā tīklā saslēgtus azartspēļu automātus un iespēju atbildīgajai institūcijai iegūt datus no sistēmas datu bāzēm, savukārt ar 2020. gada janvāri darbību uzsāka „No azartspēlēm un interaktīvajām izlozēm pašatteikušos personu reģistrs”. Līdz ar fiziskas personas iekļaušanu šajā reģistrā, tam ir noteikts liegums spēlēt azartspēles un piedalīties interaktīvajās izlozēs. Būtiski atzīmēt, ka minētais liegums attiecas uz konkrētu azartspēļu organizēšanas vietu. Līdz ar to, ja persona ir sevi iekļāvusi reģistrā liedzot iespēju spēlēt kādā no esošajām spēļu zālēm Kuldīgā, tai nav liegts to darīt citā pilsētā (piemēram, aizbraucot uz Liepāju, Talsiem vai Ventspili).

1.1. TIESISKAIS PAMATS

■ Normatīvais regulējums jaunu spēļu zāles un derību pieņemšanas vietu atvēršanai

Kā jau iepriekš tika minēts, pašlaik Latvijā azartspēļu un izložu organizēšanu regulē likums „Azartspēļu un izložu likums”¹², kura mērķis ir nodrošināt sabiedrības interešu un spēlētāju tiesību aizsardzību, un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Likums nosaka, ka azartspēles un izlozes drīkst organizēt tikai pēc azartspēļu organizēšanas licences un azartspēļu organizēšanas vietas licences saņemšanas, spēles noteikumu apstiprināšanas Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijā un valsts nodevas nomaksas. Šī Pētījuma ietvaros tiek skatīts jautājums par tiesisko pamatu jaunu spēļu zāļu un derību pieņemšanas vietu atvēršanai kontekstā ar vietējās pašvaldības kompetenci jeb tiesībām tādas noteikt savā administratīvajā teritorijā.

Likuma 41. panta otrajā daļā ir noteiktas vietas, kur ir aizliegts organizēt azartspēles, un tās ir:

- valsts iestādēs;
- baznīcās un kulta celtnēs;
- ārstniecības un izglītības iestāžu ēkās;
- aptiekās, pasta struktūrvienībās vai kredītiestādēs;
- publisko pasākumu rīkošanas vietās šo pasākumu norises laikā, izņemot totalizatoru un derības;
- teritorijās, kurām noteiktā kārtībā piešķirts tirgus statuss;
- veikalos, kultūras iestādēs, dzelzceļa stacijās, autoostās, lidostās, ostās, izņemot spēļu zāles, totalizatoru vai derību likmju pieņemšanas vietas, kas izveidotas ar būvkonstrukcijām norobežotās telpās ar atsevišķu ieeju tikai no ārpuses;
- bāros un kafejnīcās, izņemot totalizatoru un derības;
- dienesta viesnīcās;
- ēkās, kurās ir dzīvokļi un ieeja uz tiem no ēkas ārpuses ir kopēja ar ieeju uz azartspēļu organizēšanas vietu.

Pārējos gadījumos, saskaņā ar likuma „Azartspēļu un izložu likums” 42. panta trešo daļu, katrā konkrētajā gadījumā pašvaldībai ir jāizvērtē katra iesnieguma atbilstība šā likuma 41. panta otrajā daļā noteiktajiem ierobežojumiem un to, vai azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā nerada būtisku valsts un attiecīgā administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Ja izvēlēta vieta atbilst vismaz vienam no noteiktajiem ierobežojumiem, pašvaldība var atteikties atļaujas izsniegšanu.

Pašvaldībai ir tiesības atcelt arī jau izsniegto atļauju (likuma 42. panta sestā daļa), ja tā secina, ka azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu. Šajā gadījumā, izsniegtā atļauja zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no attiecīgā domes lēmuma spēkā stāšanās dienas (likuma 42. panta septītā daļa).

¹¹ Ar visiem saistītajiem tiesību aktiem iespējams iepazīties portālā likumi.lv vai apkopotā veidā tīmekļa vietnes saitē www.iaui.gov.lv/lv/azartspeles/normativie-akti

¹² Ar to var iepazīties portālā likumi.lv, saite: likumi.lv/ta/id/122941-azartspelu-un-izlozu-likums

Minētā likuma 42. pantā iekļautais apsvērums, ka pašvaldības domei ir jāpieņem motivēts lēmums par atteikumu atļaujas izsniegšanai nereti tiek apstrīdēts tiesā, pieteicējam kā pamatojumu norādot to, ka pašvaldība nav pietiekami izvērtējusi, vai azartspēļu organizēšanu konkrētajā vietā rada "būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu".

Latvijas Republikas Veselības ministrijas 2019. gadā veiktā pētījuma „Pētījums par procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarība) izplatību Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošiem riska faktoriem”¹³ ietvaros veiktās iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa no apjautātajiem respondentiem uzskata, ka valstī kopumā ir pārāk daudz azartspēļu spēlēšanas vietu, turklāt augstāks atbalstītāju loks ir risinājumam, ka azartspēles būtu jāatļauj organizēt tikai atsevišķās pilsētas zonās, lai ierobežotu to pieejamību. Tāpat pētījuma dalībnieki uzskata, ka azartspēļu vietas ir ne tikai pieejamas, bet pat pārāk uzmācīgas un nereti blīvi izvietotas, radot vēlmi tajās neplānoti iegriezties.

Augstākā tiesa pieņemtajos spriedumos¹⁴, norāda, ka, īstenojot savu kompetenci azartspēļu organizēšanā, pašvaldībai vispirms ir jāņem vērā tas, ka azartspēļu rīkošana ir pakalpojums, kuru komersants sniedz savas saimnieciskās darbības ietvaros un tādējādi vispārīgi bauda pakalpojumu sniegšanas brīvību. Tādēļ, lai piemērotu ierobežojumus, ir jāievēro zināmi priekšnoteikumi:

- 1) ierobežojuma iemesliem jābūt pamatotiem;
- 2) ierobežojumiem jābūt samērīgiem;
- 3) jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips pret komersantiem, kuri var pretendēt uz atļauju saņemšanu.

Turklāt priekšnoteikumi ierobežojumam saņemt atļauju spēļu zāles atvēršanai jau pēc savas būtības liek pašvaldībai šim jautājumam pievērsties konceptuāli. Tas nozīmē, ka pašvaldībai vispirms pašai ir jāsaprot, kādā veidā tās teritorijā tiks atļautas un darbosies spēļu zāles. Ja tā ir apzinājusi teritorijas, kurās atzīst azartspēļu nepieļaujamību sabiedrisko interešu vārdā, tad tai konsekventi ir jārīkojas gan lemjot par jaunu atļauju izsniegšanu, gan attiecībā uz jau izsniegtajām atļaujām. Pretējā gadījumā var rasties šaubas, vai ierobežojums ir balstīts patiesos nolūkos rūpēties par iedzīvotāju interesēm, kā arī par vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu.

Lai ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, azartspēļu izsniegšanas sistēmai ir jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi, un, lai atsevišķiem pakalpojuma sniedzējiem neradītu nepamatotas priekšrocības.

Vienlaikus, augstākā tiesa ir norādījusi, ka „Azartspēļu un izložu likuma 42. panta trešajā daļā ietvertais jēdziens "būtiskas valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses" ir nenoteiktais jeb atklātais tiesību jēdziens.

No līdzšinējiem piemēriem konstatējams, ka pašvaldības šo būtiskuma aspektu vērtē analizējot konkrētās teritorijas apbūvi un esošās infrastruktūras objektu izvietojumu (primāri, publiskos), apdzīvotības blīvumu, teritorijas plānojumā noteikto, iedzīvotāju plūsmas, esošo azartspēļu vietu izvietojumu, t.sk. veic arī iedzīvotāju aptaujas. Tomēr Latvijas tiesas uzskata, ka tas ne vienmēr ir pietiekami. Tā, piemēram, tiesu spriedumos tiek norādīts, ka iedzīvotāju vispārīga negatīva attieksme pret azartspēlēm ir pārāk nekonkrēts apsvērums, jo šādā gadījumā azartspēļu organizēšana nebūtu iespējama nevienā vietā, tajā pat laikā no likuma mērķa (komersanta intereses, no vienas puses, un iedzīvotāju intereses, no otras puses) neizriet likumdevēja griba azartspēļu pakalpojumus vispār izskaust.

Augstākā tiesa nolēmumos ir sniegusi šādu novērtējumu par pašvaldību visbiežāk izvēlētajiem vērtēšanas kritērijiem¹⁵:

¹³ Ar pētījumu iespējams iepazīties Pārresoru koordinācijas centra Pētījumu un publikāciju datu bāzē (saite: petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/title_file/VM_petij_par_procesu_atkaribu_azartsp_socialo%20mediju_datorsp_atkar_izpl_L_atvijas_iedz_vid_un_to_ietekm.pdf)

¹⁴ Piemēram, Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 30.01.2019. spriedums Lietā Nr. A4200224514, SKA-51/2019

- „Sabiedrības kustības liela intensitāte (aktivitāte)” ir pamatots tikai tad, ja pastāv apstākļi, kas liecina, ka palielinās risks, ka var pieaugt tādu azartspēļu zālē nokļuvušo personu skaits, kurām tur nemaz nav bijis nolūka doties, un vieta nav saderīga ar citu organizāciju piedāvātajām vērtībām. Taču vispārīgi iedzīvotāju intensīva plūsma pati par sevi nav pietiekama;
- „Sabiedrisku objektu tuvums”. Kultūras, izglītības, reliģisko organizāciju iestāžu tuvums ir pamatots, jo var provocēt tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un kultūras, izglītības vai reliģisko organizāciju iestāžu piedāvātajām vērtībām. Turpretim tirdzniecības iestāžu un kafejnīcu tuvums ir pieļaujams;
- „Daudzdzīvokļu ēku tuvums” – vispārināti ir nepamatots, jo ir pilsētas, kur to daļas ir pietiekami blīvi apbūvētas.

Pētījumā nav iekļauts apkopojums par līdz šim pieņemtajiem tiesu nolēmumiem attiecībā uz pieteicēju iesniegtajām pārsūdzībām. Apkopojums ir atspoguļots un ar tiem iespējams iepazīties jau iepriekš pieminētajā pētījumā par priekšnosacījumiem azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Līvānu novadā vai Latvijas Republikas Augstākās tiesas senāta tīmekļa vietnē. Kā papildus informāciju var pieminēt to, ka Rīgas pilsētā šobrīd lielākā daļa tiesas procesu ir par pašvaldības domes pieņemtajiem lēmumiem slēgt Rīgas vēsturiskajā centrā un tā aizsardzības zonā esošās spēļu zāles (neattiecas uz četrp un piecu zvaigžņu viesnīcām un publiskās apbūves teritorijām), nevis par jaunu atvēršanu.

Satversmes tiesa secinājusi, ka ilgtspējīga attīstība ir sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas¹⁶. Teritorijas plānošanas mērķis ir veidot ilgtspējīgas, veselīgākas un labāk organizētas sabiedrības nosacījumus. Ilgtspējīgu attīstību raksturo arī pilsētu ekosistēmu saglabāšana. Pašvaldības uzdevums ir, izšķiroties par konkrētiem risinājumiem teritorijas plānojumā, nodrošināt indivīdiem labākus dzīves apstākļus pilsētvidē un uzlabot dzīves kvalitāti. Līdz ar to pašvaldībai ir tiesības un vienlaikus arī pienākums, ņemot vērā visas līdzsvarojamās intereses, ar savu rīcību sasniegt ilgtspējīgu, kā arī teritorijas plānošanas principiem un faktiskajai situācijai atbilstošāko risinājumu¹⁷.

Ilgtspējībai ir trīs savstarpēji saistīti aspekti: ekoloģiskā, ekonomiskā un sociālā ilgtspējība. Ilgtspējīgas attīstības centieni ir vērsti uz cilvēkiem un viņu tiesībām dzīvot veselību un produktīvu dzīvi saskaņā ar dabu¹⁸. Indivīda tiesības uz dzīvi labvēlīgā vidē, tostarp tiesības uz labvēlību kultūrvidi un tiesības uz kultūras mantojumu, sabiedrības tiesības uz ilgtspējīgu attīstību un sabiedrības interese tikt aizsargātai no azartspēļu nelabvēlīgās ietekmes, kā arī azartspēļu spēlētāju un viņu tuvinieku tiesības. Visas šīs aizsargājamās tiesības un intereses ir savstarpēji saistītas un daļēji pārklājas, tāpēc nav aplūkojamas atsevišķi cita no citas. Kopumā tās var tikt aptvertas ar diviem leģitīmiem mērķiem: pirmkārt, citu cilvēku tiesību aizsardzība un, otrkārt, sabiedrības aizsardzība¹⁹.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka likumdevējs ir apzinājies, ka azartspēļu nozares piedāvātie pakalpojumi ietver paaugstinātu risku indivīdiem un sabiedrībai kopumā, tāpēc normatīvajos aktos noteikti dažāda veida ierobežojumi, tostarp vecuma ierobežojumi pakalpojuma saņemšanai, azartspēļu un to organizēšanas vietu reklāmai, kā arī stingri tiek reglamentēta azartspēļu organizētāju un azartspēļu organizēšanas vietu licencēšanas kārtība²⁰.

Kā secinājusi Satversmes tiesa²¹, praksē pastāv divi veidi, kādos pašvaldība var savā teritorijā ierobežot azartspēļu organizēšanas vietu izplatību:

- 1) pašvaldība var noteikt attiecīgus teritorijas izmantošanas aprobežojumus teritorijas plānojumā. Jāatzīmē, ka Satversmes tiesa ir vērtējusi pašvaldības tiesības noteikt tās teritorijas plānojumā teritorijas izmantošanas aprobežojumus attiecībā uz komercdarbības, kurā pastāv īpaša atļauju sistēma, un atzinusi, ka tas vien, ka Saeima un Ministru kabinets ir noteikuši kārtību, kā persona var

¹⁶ Satversmes tiesas 17.01.2008. sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 15. punkts

¹⁷ Satversmes tiesas 19.11.2009. sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 14. un 15. punkts un 10.10.2014. sprieduma lietā Nr. 2014-04-03 14. punkts

¹⁹ Satversmes tiesas 16.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03 19.5. punkts

²⁰ Satversmes tiesas 16.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03 19.4. punkts

²¹ Satversmes tiesas 19.05.2019. sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 18.5. punkts

saņemt atļauju piesārņojošu darbību veikšanai, nenožīmē, ka pašvaldība, pieņemot teritorijas plānojumu, nevarētu savā teritorijā vispār aizliegt noteiktu darbību veikšanu. Vietējai pašvaldībai ir tiesības noteikt teritorijas plānojumā dažādus īpašuma tiesību aprobežojumus saskaņā ar teritorijas plānojumā paredzētajiem teritorijas attīstības virzieniem un sabiedrības vairākuma vēlmēm attiecībā uz teritorijas turpmāko attīstību²²;

- 2) atbilstoši Azartspēļu likuma 42. panta trešajai vai sestajai daļai pieņemt individuālu lēmumu neizsniegt atļauju vai atcelt jau izsniegtu atļauju azartspēļu organizēšanas vietas atvēršanai.

Tāpat Satversmes tiesa, interpretējot tiesisko regulējumu, secinājusi, ka azartspēļu organizēšanas ierobežojumu noteikšana pašvaldības teritorijas plānojumā un individuālu lēmumu pieņemšana attiecībā uz konkrētām azartspēļu organizēšanas vietām ir tādi risinājumi, kas viens otru nevis izslēdz, bet gan papildina. Abi šie tiesiskie risinājumi mūsdienu situācijā var darboties līdztekus un nodrošināt jēgpilnāko azartspēļu organizēšanas vietu izplatības kontroles sistēmu. Ņemot vērā teritorijas attīstības plānošanas būtību un principus, Satversmes tiesa atzinusi: ja jau pašvaldībai ir piešķirtas tiesības ar individuāliem lēmumiem liegt azartspēļu organizēšanas vietu ierīkošanu savā teritorijā, tad vēl jo vairāk pašvaldībai ir tiesības tās teritorijas plānojumā noteikt attiecīgus teritorijas izmantošanas aprobežojumus saskaņā ar teritorijas plānošanas tiesisko regulējumu. Azartspēļu organizēšanas ierobežojuma kā teritorijas izmantošanas aprobežojuma noteikšana pašvaldības teritorijas plānojumā nodrošina pārredzamību gan komersantiem, gan iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā lielākā mērā nekā individuālo atļauju sistēma²³.

Arī līdzšinējā administratīvo tiesu praksē ir atzītas pašvaldību tiesības noteikt azartspēļu organizēšanas ierobežojumus gan teritorijas plānojumā, gan ar individuāliem lēmumiem attiecībā uz konkrētām azartspēļu organizēšanas vietām. Dažkārt pašvaldības individuālajā lēmumā sniegtais būtiskā iedzīvotāju interešu aizskāruma pamatojums atzīts par nepietiekamu tieši tādēļ, ka pašvaldība attiecīgo jautājumu nav ietvērusi teritorijas plānojumā^{24, 25}.

Izstrādājot Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādnes 2019.-2026. gadam (jāatzīmē gan, ka tās joprojām nav apstiprinātas, turpmāk – Pamatnostādnes), Latvijas Republikas Finanšu ministrija ir izmantojusi Latvijas Pašvaldību savienības apzināto pašvaldību pieredzi un viedokļus saistībā ar azartspēļu pieejamības ierobežojumu noteikšanu, t.i.:

- nepieciešams paredzēt tiesības pašvaldībām noteikt teritorijas plānojumā vietas, kurās azartspēļu organizēšana ir atļauta (vai aizliegta). Vienlaikus tika norādīts, ka Azartspēļu un izložu likumā jāparedz arī pašvaldību tiesības savā administratīvajā teritorijā azartspēļu organizēšanu aizliegt;
- nepieciešams paredzēt tiesības pašvaldībām noteikt termiņu, kādā azartspēļu organizētājiem jāizbeidz azartspēļu pakalpojumu sniegšanu vietās, kas vairs neatbilst aktuālā pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumiem (pēc grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumā vai jauna plānojuma izstrādes);
- nepieciešams papildināt (precizēt) Azartspēļu un izložu 41. panta otro daļu (uzskaitītas vietas, kur azartspēles nav atļauts organizēt), proti, noteikt, ka azartspēļu organizēšana ir aizliegta daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās un aktīvās atpūtas un sporta centros (sporta kompleksos, stadionos, hallēs u.tml.);
- nepieciešams paredzēt tiesības pašvaldībām noteikt, kādā attālumā (rādiusā) no Azartspēļu un izložu likuma 41. panta otrajā daļā noteiktajām vietām darbojas aizliegums organizēt azartspēles.

²² Satversmes tiesas 12.11.2008. spriedums lietā Nr. 2008-05-03 9.1. punkts

²³ Satversmes tiesas 16.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03 18.5. punkts

²⁴ Augstākās tiesas 27.04.2018. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-428/2018

²⁵ Informācijas apkopojums par Satversmes tiesas spriedumiem atspoguļots Tukuma novada teritorijas plānojuma 2013.-2023. gadam grozījumu 3.0 redakcijas Paskaidrojuma rakstā un Salaspils novada domes 15.10.2020. pieņemtajā lēmumā „Par lokālpilnvarotības izstrādes uzsākšanu azartspēļu organizēšanas vietu noteikšanai Salaspils pilsētas teritorijas daļā, veicot grozījumus kā Salaspils novada teritorijas plānojumā” (protokols Nr. 22, 20.§)

Izvērtējot visus apzinātos variantus, Pamatnostādnēs ir izvirzīti četri iespējamie varianti azartspēļu jomas uzlabošanai normatīvā līmenī:

- 1. risinājums – Esošā regulējuma saglabāšana.

Trūkums – turpināsies strīdi starp pašvaldību kā lēmuma pieņēmēju un azartspēļu organizatoriem, kas tiek risināti tiesā, savukārt atkarību problēmas joprojām netiek risinātas.

- 2. risinājums – divpakāpju sistēmas nostiprināšana lēmumu pieņemšanā par azartspēļu vietu organizēšanu paredz likuma līmenī noteikt skaidrus kritērijus, pēc kuriem pašvaldībām ir jāvadās, pieņemot lēmumu par konkrētu azartspēļu organizēšanas vietu. Tiek ieviests princips: azartspēle vērsta uz tūrisma un izklaidi un vietās, kas labi kontrolējamās no sabiedriskās kārtības viedokļa. Pašvaldībām, kurās azartspēles izmanto lielākoties pašvaldību iedzīvotāji un koncentrēšanās uz tūristiem nav izteikta, paredzēt tiesības azartspēļu vietu skaita noteikšanai proporcionāli iedzīvotāju skaitam noteiktajā pašvaldībā.

Trūkums: azartspēļu ierobežošanas kritēriju izstrāde ietekmē plašu valsts politiku segmentu (kultūras, veselības, labklājības, teritoriālās plānošanas, uzņēmējdarbības veikšanas brīvības utt.).

- 3. risinājums – Azartspēļu organizēšanas vietas ierobežošanas nosacījumu atrunāšana likumā. Risinājums paredz paplašināt Azartspēļu un izložu likumā minēto azartspēļu organizēšanas vietas ierobežojumu uzskaitījumu, vienlaikus izslēdzot pašvaldību tiesības vērtēt būtisku sabiedrības tiesību aizskārumu: papildus likumā šobrīd atrunātajam, azartspēles tiek aizliegts organizēt dzīvojamo rajonu teritorijās, kā arī 0,2 km attālumā no likuma 41. panta otrajā daļā minētajām vietām (nosakot pārejas periodu līdz vienam gadam pēc licences atcelšanas).

Trūkums: Risks, ka visi gadījumi nav nosaukti likumā un risks, ka atsevišķos gadījumos būtu iespēja atļaut sasniedzot augstāku samērīgumu, ja tiktu kompleksi izvērtēti visi konkrētās vietas apsvērumi.

- 4. risinājums – Konkrētu teritoriju iezīmēšana pašvaldību teritorijās. Risinājums paredz noteikt tiesības pašvaldībai teritoriālās plānošanas normatīvajā aktā paredzēt konkrētas teritorijas, kurās azartspēļu organizēšanai atļauta vai aizliegta. Risinājums pēc būtības paredz atgriezties pie regulējuma, kas bija spēkā pirms stājās spēkā Azartspēļu un izložu likums (2005), jo 1994. gada likuma „Par izlozēm un azartspēlēm” 20. pants paredzēja pašvaldībām tiesības noteikt teritorijas, kurās nedrīkst atrasties azartspēļu organizēšanas vietas, tomēr šīs tiesības tika izmantotas, nesabalansējot sabiedrības intereses un uzņēmējdarbības attīstības iespējas.

Tā, var pieminēt arī Kuldīgas pašvaldību, kuras domes deputāti 2004. gadā lēma par noteikumu pieņemšanu, kas ierobežoja azartspēļu rīkošanu pilsētā. Proti, tika noteiktas vietas, kurās spēļu zāles nedrīkst atvērt. Par tādām tika noteiktas ģimeņu mājas un daudzstāvu dzīvojamās namu teritorijas, dārzkopības sabiedrības un 50 m ap tām. Azartspēles tika aizliegts rīkot tuvāk par 100 m no skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm un 50 m ap baznīcām²⁶.

Trūkums: izvērtējuma pamatojuma vienoto kritēriju trūkums, kas savukārt var novest pie atšķirīgas pašvaldību rīcības vienādos apstākļos.

■ Komersantu tiesības un ietekme uz esošajiem azartspēļu pakalpojumu sniedzējiem

Jaunas azartspēļu vietas atvēršana palielina konkurenci esošajām azartspēļu zālēm (t.sk. palielinātu esošajām divām Kuldīgas novadā). Savukārt, noraidot priekšlikumu atvērt jaunu azartspēļu vietu, radītu nepamatotas priekšrocības esošajiem komersantiem un radītu tirgus izkropļojumu.

Līdzšinējā praksē jau ir konstatēts, ka Azartspēļu un izložu likumā skaidri noteikto kritēriju uzskaitījums azartspēļu organizēšanas ierobežošanai nav pilnīgs un galīgs, tāpēc šī likuma 42. panta trešajā daļā valsts arī ir devusi tiesības katrai pašvaldībai, ievērojot likumā skaidri noteikto kritēriju raksturu un attiecīgās administratīvās teritorijas faktiskos apstākļus, attiecīgajā administratīvajā teritorijā noteikt papildu kritērijus (kuriem pēc sava rakstura – iemesliem, kāpēc tiek saskaņā ar kritēriju aizliegta azartspēļu organizēšana – ir jāatbilst likumā skaidri noteiktajiem kritērijiem) azartspēļu organizēšanas ierobežošanai (aizliegšanai), ja tiek konstatēta likuma 42. panta trešajā daļā noteikumu iestāšanās. Šāda rīcības brīvības noteikšana

²⁶ Informācija atbilstoši publikācijai ziņu portālā delfi.lv, saite: www.delfi.lv/archive/kuldiga-ierobezos-azartspelu-rikosanu.d?id=7623552

pašvaldībai ir tikai loģiska, jo katrā pašvaldības administratīvajā teritorijā, atkarībā no teritorijas faktiskā plānojuma, administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēm un citiem apstākļiem, papildu kritēriju var atšķirties.

Atbilstoši teritorijas plānošanas dokumentiem un skaidri izstrādātiem kritērijiem, pašvaldība var turpmākajā attīstības posmā pārveidot azartspēļu organizēšanas vietu izvietojumu pilsētā, jau pieņemot konkrētus administratīvos aktus (arī atceļot izsniegtās atļaujas)²⁷.

Azartspēļu un izložu likums nosaka, ka azartspēļu zāles ierīkošanai pašvaldības atļaujas nav nepieciešama četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās. Kuldīgas novadā, t.sk. Izpētes teritorijā, nav šādu kategoriju viesnīcu²⁸.

Lai ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, atļauju izsniegšanai ir jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem, objektīviem kritērijiem, lai atsevišķiem pakalpojuma sniedzējiem neradītu nepamatotas priekšrocības. Ierobežojumus azartspēļu darbībai var pamatot gan ar vispārīgiem primāriem sabiedrības kopējo interešu iemesliem, piemēram, patērētāju aizsardzība, krāpšanas novēršana vai izvairīšanās no iedzīvotāju pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēlēm, sabiedriskās kārtības traucējumu novēršana, gan ar konkrētās vietas apstākļiem un prasībām pret pilsētvides kvalitāti.²⁹

Šī brīža tiesiskās vides attīstība vedina izstrādāt skaidrus kritērijus un noteikt teritorijas arī Kuldīgas novadā, kurās azartspēļu pakalpojuma sniegšana ir atļauta un kurās – nav atļauta.

■ Normatīvais regulējums teritorijas attīstības plānošanas jomā

Teritorijas plānošanas jomu Latvijā regulē likums „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (2011), kā arī uz tā pamata izdotie MK noteikumi, primāri: MK 14.10.2014. noteikumi Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (turpmāk – MK 14.10.2014. noteikumi Nr. 628) un MK 30.04.2013. noteikumi Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – MK 30.04.2013. noteikumi Nr. 240).

Azartspēļu un izložu organizēšanas pakalpojums ekonomiskās darbības klasifikācijā ir iekļauts sadaļā „Māksla, izklaide un atpūta”, kurā ir ietvertas ļoti dažādas darbības, kas atbilst dažādām plašas sabiedrības kultūras, izklaides un atpūtas interesēm, tostarp izrādes, muzeju darbību, azartspēles, sporta un atpūtas pasākumus (NACE aktuālajā redakcijā 2.0). NACE apakškods 92 piešķirts azartspēlēm un derībām (*ietilpst tādu azartspēļu zāļu darbība kā kazino, bingo zāles un videospēļu termināli, kā arī azartspēļu pakalpojumu sniegšana, piemēram, loterijas un derības ārpus sacensību vietas*).

16.10.2020. stājās spēkā 15.10.2020. grozījumi MK 30.02.2013. noteikumos Nr. 240, veicot izmaiņas teritorijas izmantošanas veidā „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve”, un nosakot, ka tā ir *Apbūve, ko veido veikali, aptiekas (tai skaitā veterinārās aptiekas), tirdzniecības centri (tai skaitā autotirdzniecības centri ar servisu), tirgi, tirgus paviljoni, kioski, segtie stendi, sezonas rakstura tirdzniecības vai pakalpojumu objekti, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, restorāni, bāri, kafejnīcas, spēļu nami, kazino, kā arī sadzīves un citu pakalpojumu objekti, tai skaitā degvielas uzpildes stacijas, minimāla transporta apkopes servisa objekti (riepu maiņa, pašapkalpošanās automazgātavas, elektromobiļu uzlādes stacijas)*. Jāpiemin, ka normatīvajos aktos nav sniegta termina “spēļu nams” skaidrojums. Azartspēļu un izložu likumā ir skaidrots, kas ir “spēļu zāle”³⁰. Konsultējoties ar Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju Pētījuma ietvaros, saņemts skaidrojums, ka nav atšķirības starp šiem terminiem (iedalījums attiecas arī uz likumā definētajām spēļu zālēm).

Tas nozīmē, ka azartspēļu un izložu pakalpojums līdz šīm izmaiņām tiesību aktā būtībā nebija iekļauts MK 30.02.2013. noteikumu Nr. 240 3. pielikumā iekļautajā teritorijas izmantošanas un apbūves veidu klasifikācijā, rodot neskaidrības un, izrietoši, pieņemot neatbilstošus risinājumus.

²⁷ Senāta 27.04.2018. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-428/2018 8. punkts

²⁸ Latvijas viesnīcu un restorānu asociācijas publicētā informācija, avots: www.lvra.lv/lv/dalibnieki/viesnicas.html

²⁹ Pētījums „Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Līvānu novadā”, SIA „Grupa93”, 2019

³⁰ *azartspēļu organizēšanas vieta, kas ēkas tehniskās inventarizācijas plānā atzīmēta kā konstruktīvi nodalīta atsevišķa telpa vai vairākas savstarpēji saistītas telpas, kurās ir uzstādīti un tiek ekspluatēti vismaz 20 azartspēļu automāti* (Azartspēļu un izložu likuma 22. panta pirmā daļa)

Pašvaldības, aktualizējoties pēdējos gados jautājumam par azartspēļu darbības vietām, izstrādājot grozījumus savos teritorijas plāņos un ieviešot azartspēļu zāļu organizēšanas vietu aizliegumu ar teritorijas plānošanu, līdz šim (vairāk skatīt 2. nodaļā) teritorijas izmantošanas veidu "azartspēļu un izložu organizēšana" Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir lietojušas atsevišķi, lai to norādītu kā izņēmumu (aizliegtā izmantošana)³¹ pie teritorijas izmantošanas veida „Kultūras iestāžu apbūve (12004)”. To definē kā *Apbūves, ko veido ēkas mūzikas, deju un citiem izklaides pasākumiem, teātri, koncertzāles, apjuntas vasaras estrādes, kultūras nami, cirka ēkas, muzeji, arhīvu un bibliotēku ēkas, plašsaziņas līdzekļu centri, izstāžu zāles, citas mākslas, izklaides un atpūtas iestādes un to darbības nodrošināšanai nepieciešamo objekti un infrastruktūra.*

Normatīvā akta anotācijā nav norādīts pamatojums vai skaidrojums konkrēto izmaiņu ieviešanai, tomēr lūdzot skaidrojumu Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, tika atbildēts, ka šie pakalpojumi objekti ir iekļauti teritorijas izmantošanas veidā „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve” un tie nav attiecināmi uz veidu „Kultūras iestāžu apbūve”.

Vispārīgi iepazīstoties ar atsevišķu pašvaldību spēkā esošajiem un arī izstrādes stadijā esošajiem Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, var secināt, ka tajos gadījumos, kad noteikumos nav iekļauts pašvaldības apraksts (izmantošanas veidu uzskaitījums) teritorijas izmantošanas veidam „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve”, azartspēļu vietu atļaujas pieļāvums zināmā mērā rada risku, ka tās ir atļautas tajās vietās, kur konstatējams būtisks aizskārums sabiedrības interesēm³². Minētā situācija attiecas arī uz spēkā esošajiem Kuldīgas novada TIAN.

MK 30.04.2013. noteikumos Nr. 240 noteiktās funkcionālās zonas, kur ir atļauts teritorijas izmantošanas veids „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve”:

- kā galvenā: Jauktas centra apbūves teritorija (JC) un Publiskās apbūves teritorija (P);
- kā papildizmantošana: Savrupmāju apbūves teritorija (DzS), Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija (DzM), Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija (DzD), Rūpnieciskās apbūves teritorija (R), Transporta infrastruktūras teritorija (TR), Tehniskās apbūves teritorija (TA), Dabas un apstādījumu teritorija (DA), Mežu teritorija (M) un Lauksaimniecības teritorija (L).

■ Normatīvais regulējums Kuldīgas novada pašvaldībā

Kuldīgas novada TP neaizliedz jaunu azartspēļu organizēšanas vietu atvēršanu novada teritorijā (izņemot Azartspēļu un izložu likumā 41. panta otrajā daļā noteiktos gadījumus).

Kuldīgas novada TIAN 613. punktā ir ietverti papildus nosacījumi azartspēļu organizēšanas vietām, kas daļēji tika pārņemti no iepriekšējiem, 2013. gada noteikumiem:

- *ieeju telpās, kurās notiek azartspēles paredz no pagalma (sētas fasādes) vai caur ielas fasādes puses telpām;*
- *azartspēļu telpu platība nedrīkst aizņemt vairāk kā 50 % no visu telpu kopplatības, atlikušajā platībā jāparedz sabiedriska funkcija – ēdināšana, kafējnīca u.tml.;*
- *azartspēļu telpas nedrīkst piekļauties ēkas ielas fasādei;*
- *azartspēļu organizēšanas vietu ierīkošanai jāveic būvniecības publiskā apspriešana.*

Atšķirībā no spēkā esošajiem Kuldīgas novada TIAN, iepriekšējos nebija noteikta prasība veikt būvniecības publisko apspriešanu, taču bija noteikts nosacījums azartspēļu vietām Liepājas ielā. Proti, *Liepājas ielā, ēkas kurā tiek organizētas azartspēles ielas fasādes pusē, kas saistītas ar azartspēļu telpām, jāparedz vasaras terases ar kafējnīcām.*

Funkcionālās zonas, kurās, atbilstoši Kuldīgas novada TP noteiktajās funkcionālajās zonās atļautajiem teritorijas izmantošanas veidiem, kā galvenā teritorijas izmantošana ir atļauta „Tirdzniecības un

³¹ Pašvaldībām ir tiesības sašaurināt MK 30.04.2013. noteikumos Nr. 240 doto sarakstu, bet ne paplašināt

³² Teritorijas attīstības plānošanas likuma 23. panta piektā daļa nosaka *Ja spēkā stājas jauni ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā ietveramo informāciju saistīti normatīvie akti ar augstāku juridisko spēku, vietējā pašvaldība izvērtē nepieciešamību izdarīt grozījumus tās teritorijas plānojumā. Ja vietējā pašvaldība neizdara grozījumus tās teritorijas plānojumā, pretrunu gadījumā piemēro tā normatīvā akta prasības, kuram ir augstāks juridiskais spēks*

pakalpojumu objektu apbūve", bet kur nav detalizēts jeb noteikts pašvaldības apraksts Izpētes teritorijas robežās, ir funkcionālā zona „Jauktas centra apbūves teritorija (JC) un tās apakšzona ar indeksu JC2. To izvietojumu skatīt 2. attēla kartoshēmā.

3. attēla kartoshēmā iekļauti tikai tie zemes gabali, kuri atrodas iepriekš minētajās zonās un kuru īpašumpiederība ir juridiska vai fiziska persona (attiecīgi, nav iekļauti valsts un pašvaldībai piederoši nekustamie īpašumi). Tas darīts ar mērķi parādīt teritorijas, kur pašlaik, ar Kuldīgas novada TP noteikto funkcionālo zonējumu un tajā atļauto teritorijas izmantošanu, potenciāli var atrasties azartspēļu vietas (skatīt 4. nodaļu).

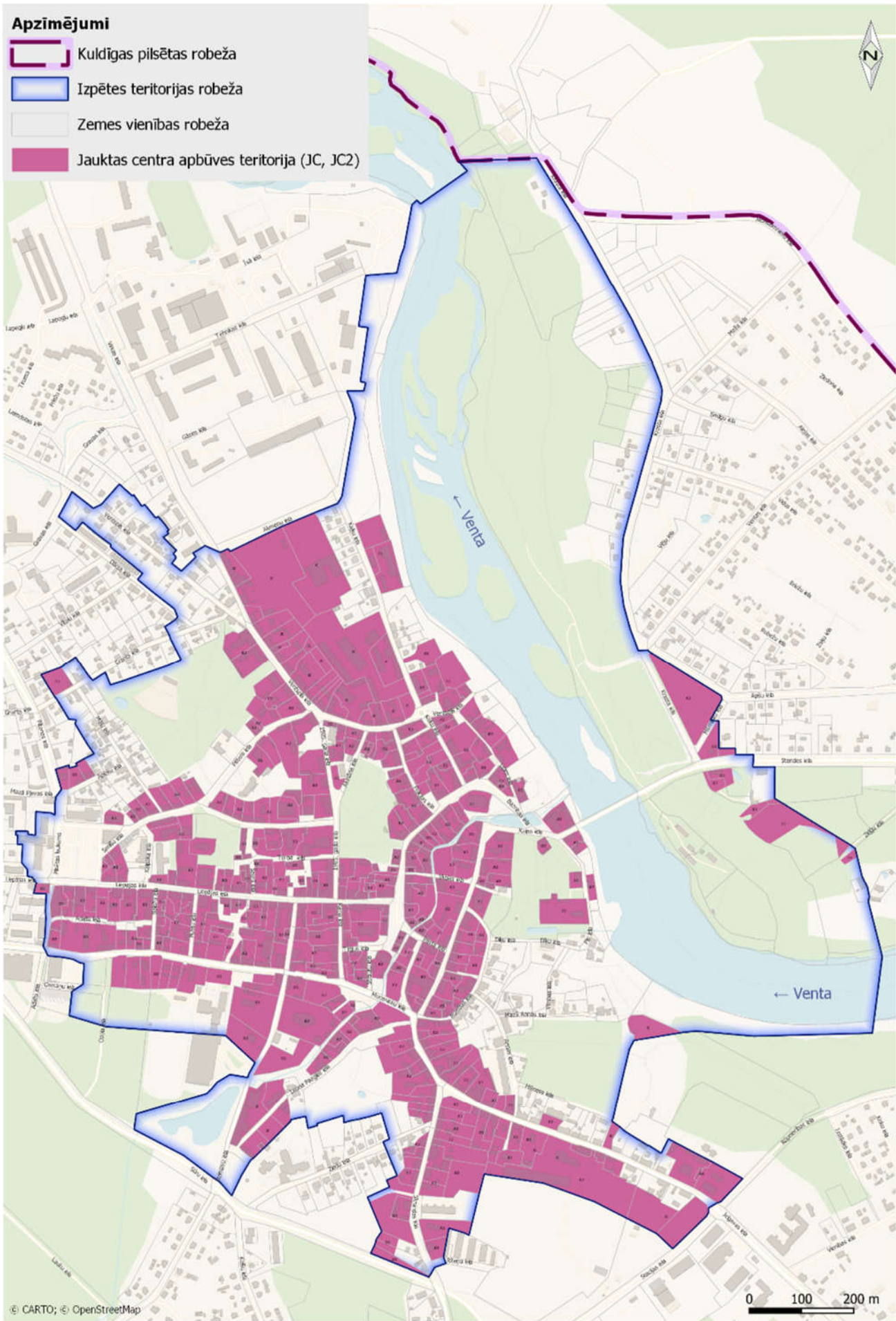
Kartoshēmā nav iekļautas funkcionālās zonas „Rūpnieciskās apbūves teritorija” apakšzona ar indeksu R1, jo tā neatrodas Izpētes teritorijā. Arī citas funkcionālās zonas, kur šajās atļautajās teritorijas izmantošanās ir ietverts “pilnais grozs” jeb atļauti visi vai lielākā daļa no normatīvajos aktos paredzētajiem teritorijas izmantošanas veidiem (piemēram, JC3 un JC4), šajā gadījumā neattiecas uz Izpētes teritoriju.

„Tirdzniecības un/vai pakalpojumu objektu apbūve” bez atļauto izmantošanu uzskaitījuma ir atļauta funkcionālajā zonā „Publiskās apbūves teritorija” (P). Tā ir noteikta esošajiem publiska rakstura objektiem, tādēļ azartspēļu vietu darbība šajās teritorijās jebkurā gadījumā nav pieļaujama. Tādējādi tā nav iekļauta arī 2. attēla kartoshēmā.

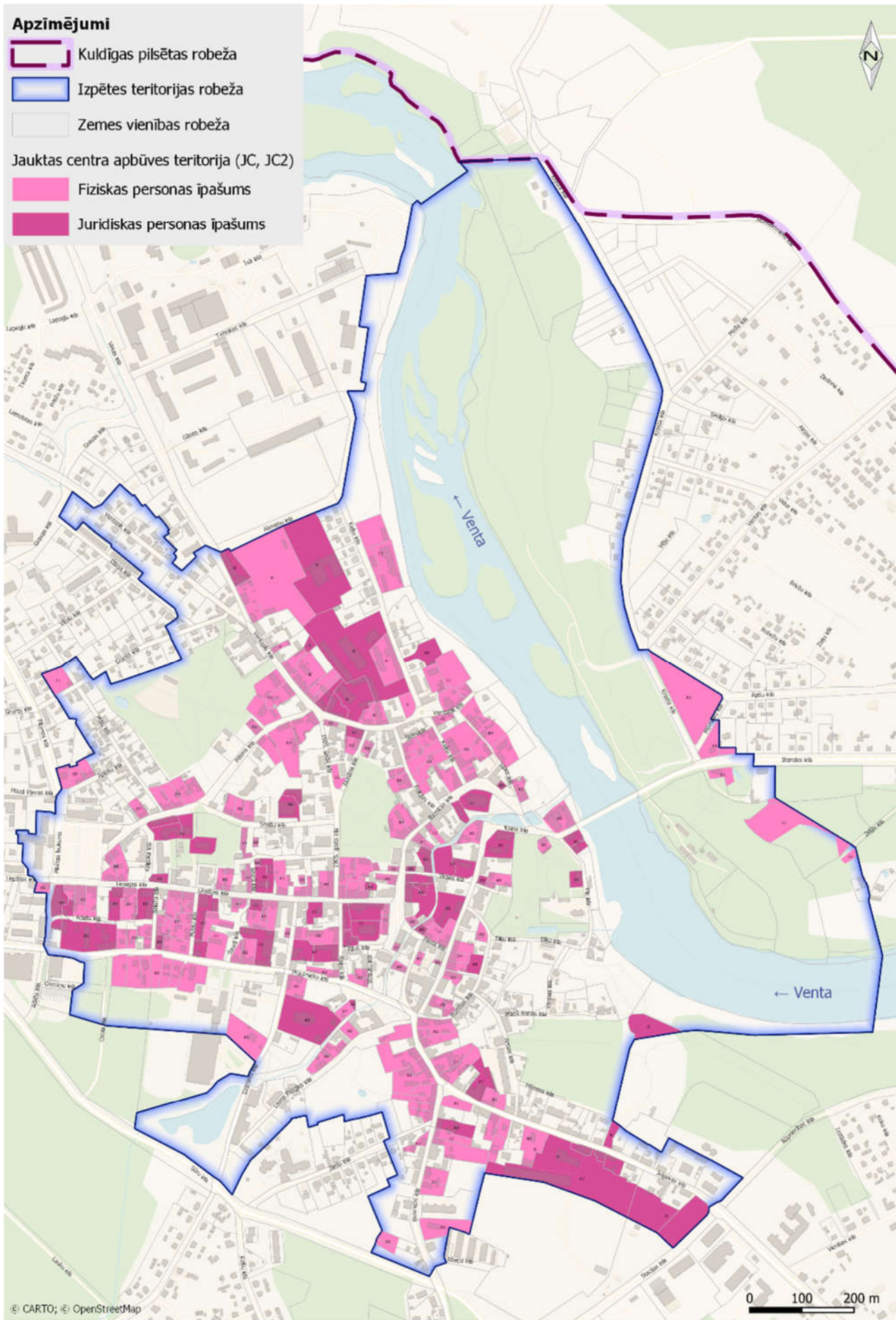
Teritorijas izmantošanas veids ir atļauts arī „Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā” (DzD), taču Izpētes teritorijā šāda zona attiecas tikai uz vienu teritoriju, kas ir esoša daudzdzīvokļu māja. Saskaņā ar Kuldīgas novada TIAN 258. punktu, jauna apbūve nav pieļaujama esošajos daudzstāvu dzīvojamo rajonu iekšpagalmos.

„Tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve” kā papildizmantošana ir atļauta „Transporta infrastruktūras teritorijā” (TR), taču arī šajā gadījumā nav norādīta kartoshēmā, jo šī funkcionālā zona primāri noteikta ielu teritorijām un atsevišķiem laukumiem. Apbūve netiek paredzēta Pilsētas laukumā, bet vienīgais lielākais laukums, kuram noteikta šāda funkcionālā zona un, kur apbūve ir iespējama, ir esošā virszemes atklātā autostāvvietā pie Piltenes un Liepājas ielas krustojuma (īpašumpiederība: pašvaldība).

Funkcionālās zonas „Jauktas centra apbūves teritorija” apakšzona ar indeksu JC2 aptver lielāko daļu no Izpētes teritorijas, tikai atsevišķās vietās – tās pamatzona, tādēļ izpētes ietvaros nepieciešams skatīt gan šajās zonās esošos sabiedriskos un pakalpojumu objektus, īpašumpiederību, kultūrvēsturisko objektu novietojumu, gājēju plūsmu intensitāti u.c. apsvērumus, kas var ietekmēt lēmumu pieņemšanu attiecībā uz azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Izpētes teritorijā.

2. attēls. Kuldīgas novada TP noteiktā funkcionālā zona JC un tās apakšzona JC2
Avots: SIA „METRUM”

3. attēls. Kuldīgas novada TP noteiktā funkcionālā zona JC un tās apakšzona JC2 zemesgabalos, kas pieder fiziskām un juridiskām personām
Avots: SIA „METRUM”

1.2. ATBALSTA PASĀKUMI

Atbilstoši Azartspēļu un izložu likuma 2. panta pirmajai daļai, tā mērķis ir nodrošināt sabiedrības interešu un spēlētāju tiesību aizsardzību. Azartspēles vēsturiski ir uzskatītas par izklaidi, un sabiedrības interese par tām pastāvēs vienmēr. Tāpēc ir jānodrošina līdzsvars starp azartspēļu kā izklaides pasākumu organizēšanu un sabiedrības interesēm, tostarp personu tiesību aizsardzību, novēršot iespējamo azartspēļu atkarības rašanos un tādējādi mazinot gan sabiedrības veselības apdraudējuma risku, gan sociālos riskus³³.

Pēc Saeimas ieskata, galvenais iemesls, kura dēļ azartspēlēm vispār tiek noteikti ierobežojumi, ir tas, ka azartspēles var izraisīt atkarību un vienmēr ir saistītas ar augstu finansiālu risku tieši to spēlētājam, kā arī var atstāt būtisku negatīvu ietekmi ne vien uz personas mantisko labklājību, bet arī uz tās psihisko stāvokli, attiecībām ar tuviniekiem, darbu un citiem dzīves aspektiem³⁴.

Azartspēļu likumā noteiktais liegums organizēt azartspēles kādā noteiktā vietā var būt saistīts ar vairākiem pēc būtības atšķirīgiem iemesliem, tomēr pamatā vienmēr vērsts uz to, lai azartspēles nebūtu viegli pieejamas vietās, kur pulcējas īpaši aizsargājamas personas, kas varētu būt vieglāk ietekmējamās un pamudināmas uz piedalīšanos azartspēlēs, vai vietās, kur personām vispār nevajadzētu būt pakļautām šādam riskam. No attiecīgo ierobežojumu izstrādes materiāliem izrietot, ka šie ierobežojumi ir vērsti uz sabiedrības labklājības (veselības un finansiālās labklājības) un citu cilvēku (spēlētāju) tiesību aizsardzību, proti, ierobežojumu galvenais mērķis – mazināt azartspēļu pieejamību un līdz ar to vēlmi tās spēlēt, kas var novest pie atkarības un no tās izrietošajām negatīvajām sekām³⁵.

Lai arī, atbilstoši cilvēktiesībām, cilvēkam ir gan tiesības, gan pienākums saprast un zināt, ko iesākt ar savu brīvo laiku un naudu, tomēr azartspēļu atkarība jeb patoloģiska tieksme uz azartspēlēm saskaņā ar Starptautisko slimību klasifikāciju raksturojas ar biežām un atkārtotām azartspēļu epizodēm, kas ieņem galveno vietu cilvēka dzīvē un atstāj kaitīgu ietekmi uz viņa sociālās, profesionālās un ģimenes dzīves vērtībām un saistībām, kā arī viņa materiālo stāvokli³⁶. Tipiskākās nelabvēlīgāko seku grupas ir:

- kaitējums psihiskajai veselībai (depresija, trauksme, personības traucējumi, vielu atkarības u.c.);
- nelabvēlīga ietekme uz fizisko veselību (sirds un asinsvadu sistēmas jeb kardioloģiski traucējumi, imūnās sistēmas traucējumi u.c.);
- attiecību un ģimenes disfunkcija;
- finansiālas problēmas;
- problēmas ar nodarbinātību/darbu/studijām/mācībām;
- likumpārkāpumi.

Eksperti³⁷ norādījuši uz azartspēļu riskiem un iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz indivīdu un sabiedrību kopumā – azartspēļu nozares piedāvātā izklaide un komercdarbība ir riskanta, sociālo un morālo vidi degradējoša, saistīta ar azartspēļu atkarības risku, kā arī rada materiāla un nemateriāla zaudējuma risku pašam spēlētājam, viņa ģimenei, valstij un sabiedrībai kopumā eksperti norāda, ka azartspēļu atkarība ir psihisks stāvoklis, kura attīstību veicina azartspēļu vietas pieejamība, ka azartspēļu atkarības ārstēšana ir sarežģīta, bieži vien bezrezultatīva, turklāt tās izmaksas gulstas uz ģimenes vai sabiedrības pleciem³⁸.

Pētījums par ietekmējošiem faktoriem uz Latvijas iedzīvotājiem, ko rada azartspēles ir veikts 2019. gadā. „Pētījumu par procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarība) izplatību Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošiem riska faktoriem” pasūtītāja Latvijas Republikas Veselības ministrija (autori: Aivita Putniņa, Artūrs Pokšāns, Māris Brants)³⁹. Tā ietvaros tika konstatēts, ka Latvijā apmēram 6 %

³³ Satversmes tiesas 19.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

³⁴ Satversmes tiesas 19.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

³⁵ Satversmes tiesas 19.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

³⁶ Pētījums „Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Līvānu novadā”, SIA „Grupa93”, 2019

³⁷ Latvijas Universitātes emeritētā profesore Dr.phil. Skaidrīte Lasmane un Rīgas Stradiņa universitātes Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas katedras docents psihiatrs un psihoterapeits Dr.med. Artūrs Utināns, Satversmes tiesas 19.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

³⁸ Satversmes tiesas 19.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

³⁹ Ar pētījumu iespējams iepazīties Pārresoru koordinācijas centra Pētījumu un publikāciju datu bāzē (saite: petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/title_file/VM_petij_par_procesu_atkaribu_azartsp_socialo%20mediju_datorsp_atkar_izpl_Latvijas_iedz_vid_un_to_ietekm.pdf)

iedzīvotāju ir azartspēļu atkarības risks, savukārt 1,3 % ir problēmas ar azartspēļu spēlēšanu ar negatīvām sekām. Absolūtajos skaitļos tas nozīmē, ka 79 tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju ir nosliece uz azartspēļu atkarību, bet 16 tūkstošiem šī problēma ir smagākā pakāpē. Pētījuma ietvaros netika mērīta spēļu veida ietekme, tomēr secināts, ka tieši spēļu automātu spēlētāju vidū problemātiskas spēlēšanas izplatība ir visaugstākā.

Pētījuma gaitā tika veikta plaša iedzīvotāju aptauja, un lielākā daļa respondentu atbalsta daļēju azartspēļu ierobežojumu, nosakot ierobežojumus spēļu zāļu izvietojumam. Nedaudz mazāk respondentu, taču joprojām vairākums, atbalsta pilnīgu azartspēļu aizliegumu. Attiecībā uz pēdējo, iedzīvotāju balsošanas platformā „Manabalss” 2018. gadā tika iesniegta iniciatīva „Azartspēļu zāļu aizliegšana visā Latvijas teritorijā” Azartspēļu un izložu likumā grozījumu iesniegšanai (paredzot, ka turpmāk spēļu zāles, kazino atļauts ierīkot tikai augstākās klases viesnīcās). Par šo iniciatīvu ir parakstījušies vairāk kā 12 000 iedzīvotāju.

Ar 2020. gada 1. janvāri Latvijā sāka darboties visaptverošs pašatteikušos personu reģistrs – rīks, kas pasargā no azartspēļu atkarības un, kas darbojas katrā interaktīvo azartspēļu un interaktīvo izložu vietnē, fiziskajā spēļu zālē, kazino. Iepriekš tas bija saistošs tikai interaktīvo azartspēļu vietnēs, bet šobrīd tajā var iekļaut arī sevi brīvprātīgi. Saskaņā ar Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas datiem, 2020. gada vasarā šajā reģistrā bija jau iekļautas vairāk kā 8200 personas, bet jūnija mēnesī vien saņemti vairāk kā 1100 pieteikumu. Reģistra liegums attiecas uz visām klasiskajām azartspēlēm, interaktīvajām azartspēlēm un interaktīvajām izlozēm, minimālais lieguma termiņš ir 12 mēneši.

Visjutīgākā sabiedrības daļa, visaugstākajā atkarības riska grupā esošā sabiedrības daļa ir iedzīvotāji darbaspējas vecumā, tomēr iepriekš minētajā pētījumā atzīts, ka viena no galvenajām dažādu procesu atkarības skartajām mērķgrupām ir jaunieši (neatkarīgi no tā, ka saskaņā ar Azartspēļu un izložu likumu, ir aizliegums atrasties kazino, spēļu un bingo zālēs, kā arī piedalīties spēlē personām, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu).

Nemot vērā azartspēļu iespējamās nelabvēlīgās sekas, kas skar individu un visu sabiedrību, valstij šīs nozares regulēšanā ir dota lielāka rīcības brīvība. Ar 2005. gadā apstiprināto Azartspēļu un izložu likumu ir noteiktas prasības gan azartspēļu un izložu organizēšanas un azartspēļu pakalpojumu sniegšanas kārtību, reglamentē azartspēļu un izložu organizētāja darbību, azartspēļu pakalpojumu sniedzēja darbību, atbildību un uzraudzību, kā arī nosaka to personu tiesības, pienākumus un atbildību, uz kurām attiecas šā likuma prasības. Tomēr, kā jau iepriekš tika norādīts, attiecībā uz azartspēļu pieejamības ierobežojumu noteikšanu pastāv arī būtiski trūkumi.

Valsts līmenī tiek paredzēti un veikti arī citi preventīvie pasākumi jeb profilakses pasākumi. Pirmkārt, tā ir sabiedrības izglītošana un sociālo kampaņu veidošana. Tāpat tiek veikti kontroles pasākumi, piemēram, pārbaužu veikšana azartspēļu organizēšanas vietās, lai noskaidrotu, vai tajās neatrodas personas, kas nav sasniegušas 18 gadu vecumu. Treškārt, izveidots jau pieminētais pašatteikušos personu/spēlētāju reģistrs.

Azartspēļu organizatori īsteno arī pašu iniciatīvas pasākumus risku mazināšanai, tie ir: Latvijas Spēļu biznesa asociācijas izveidotā interaktīvā platforma www.drosaspele.lv, kurā ir centralizēta informācija par azartspēļu atkarībām un vēršanos pēc palīdzības, videotests atkarības novērtēšanai, un jau minētās asociācijas biedru sadarbībā ar biedrību „Esi Brīvs” un krīžu un konsultāciju centru „Skalbes” izstrādātā tīmekļa vietne www.spelesbriviba.lv un atbalsta tālruni, ar iespēju saņemt profesionālu psihoterapeitu konsultācijas.

Svarīgi ir nodrošināt ne tikai profilakses pasākumus, bet arī atbalstu personām, kas jau ir nonākušas problemātiskā spēlētāja statusā, tādēļ valsts atbalsta dažādus mehānismus, kā diagnosticēt un novērst patoloģisko tieksmi uz azartspēlēm (piemēram, valsts apmaksātās Minesotas ārstēšanas programmas pieejamības uzlabošana, konsultāciju sniegšanas nodrošināšana, iedzīvotāju paraduma monitoringa īstenošana u.tml.).

Tā kā spēļu un kazino pieejamības lokalizācijas ierobežošana nevar nodrošināt, ka sabiedrībā samazināsies spēlēšanas paradumi, nepieciešams veikt arī citus preventīvos un atbalsta pasākumus.

Izstrādāto Pamatnostādņu projekts paredz šādus rīcības virzienus:

- nelegālā tirgus ierobežošana;
- azartspēļu un izložu pieejamības regulēšana;
- azartspēļu un izložu reklāmas ierobežošana;
- atkarības profilakses, problemātiskā spēlētāja atbalsts un sabiedrības izglītojoši pasākumi.

Ņemot vērā šī Pētījuma uzdevumus, akcentējams ir rīcības virzienā „Azartspēļu un izložu pieejamības regulēšana” noteiktais uzdevums, kas paredz, ka normatīvajos aktos jānosaka skaidri kritēriji, pēc kuriem pašvaldībām ir jāvadās, pieņemot lēmumu par konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas atļaušanu vai aizliegšanu.

2. PIEMĒRI AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU NOTEIKŠANAI CITĀS PAŠVALDĪBĀS

Nodaļā netiek skatīta pašvaldību pieredze atļauju izsniegšanā azartspēļu zāļu atvēršanai, bet gan līdzšinējā pieredze regulējuma noteikšanai izdodot saistošos noteikumus, kas nosaka prasības pašvaldības teritorijas plānošanai un izmantošanai.

Vairākas no Latvijas pašvaldībām pēdējos piecus gadus, izstrādājot teritorijas plānojumus vai to grozījumus, ir skatījušas arī jautājumu par vispārēja aizlieguma iekļaušanu Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, tādējādi nosakot, ka visā tās administratīvajā teritorijā ir aizliegta jaunu spēļu zāļu ierīkošana. Tā, piemēram, tādu aizlieguma punktu iekļāva izstrādātajās noteikumu redakcijās gan Bauskas novads⁴⁰, Smiltenes novads, gan Tukuma novads. Tukuma novads, reaģējot uz Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pausto vēstulēs par teritorijas plānojumu īstenošanu, pēdējā izstrādātajā teritorijas plānojuma redakcijā sagatavoja citu risinājumu (skatīt turpmākajās rindkopās). Aizrādījumu no atbildīgās ministrijas par šādas normas iekļaušanu saņēma arī Bauskas novada pašvaldība, taču veicot precizējumus saistošajos noteikumos, attiecīgais noteikumu punkts ir saglabāts. Minētā norma nav svītrotā arī Smiltenes novada Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Pašvaldība, kur ar teritorijas izmantošanu regulējošiem saistošiem noteikumiem tiesiski ir aizliegts ierīkot spēļu zāles, ir Rīgas pilsēta jeb, pareizāk, tas attiecas uz konkrētu pilsētas daļu. Tas tiek regulēts ar Rīgas domes 07.02.2006. saistošiem noteikumiem Nr. 38 „Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas noteikumi” (ar grozījumiem). Šo saistošo noteikumu Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu daļā noteikts, ka Rīgas vēsturiskā centra daļā, t.sk. tā aizsardzības zonas teritorijā, noteiktajā funkcionālajā zonā „Jauktas centra apbūves teritorija” un tās apakšzonās ar indeksu JC1, JC2, JC3 un JC4 ir aizliegts ierīkot spēļu zāli, izņemot piecu zvaigžņu viesnīcās, kā arī publiskās apbūves teritorijās.

Šī Pētījuma Izpētes teritorijas daļu veido valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” un tā individuālā aizsargjosla (aizsardzības zona), tādēļ turpmākajās rindkopās sniegts ieskats par azartspēļu aizlieguma noteikšanu Rīgas vēsturiskajā centrā, kas, tāpat kā Kuldīgas gadījumā, ir valsts nozīmes pilsētībūvniecības piemineklis, un kuras daļa iekļauta arī Pasaules mantojuma sarakstā.

Augstākajā tiesā tiek skatīts liels skaits lietu ar sūdzībām no azartspēļu organizētājiem par to, vai Rīgas domes pēdējo gadu lēmumi slēgt esošās spēļu zāles pilsētas vēsturiskajā centrā un tā apkaimē bijuši likumīgi. Praktiski visi pieņemtie spriedumi bijuši par labu pašvaldības domei.

Izskatot pieteicēju apstrīdēto normu, kas noteikta Rīgas domes 07.02.2006. saistošo noteikumu Nr. 38 „Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” 459. punktā, Satversmes tiesa⁴¹ ir konstatējusi, ka Rīgas domes noteiktie ierobežojumi ierīkot spēļu zāles vēsturiskajā centrā atbilst Latvijas Republikas Satversmei. Tā 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam

⁴⁰ Ar spēkā esošajiem Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem var iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_17226

⁴¹ Informācija par pieņemto tiesas spriedumu atspoguļota Latvijas Republikas Satversmes tīmekļa vietnē, saite: www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/rigas-domes-noteiktie-ierobejojumi-ierikot-spelu-zales-rigas-vesturiskaja-centra-atbilst-satversmes-105-pantam/

teikumam: *Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.*

Satversmes tiesas secinājumi attiecībā uz pilsētas teritoriju, kas ir kultūrvēsturiski nozīmīga teritorija:

- lai noteiktu apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma leģitīmo mērķi, jāņem vērā gan Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likuma un Rīgas vēsturiskā centra plānojuma, gan Azartspēļu un izložu likuma mērķi;
- pilsētvides arhitektoniskā forma nav nošķirama no tās sociālās nozīmes un pielietojuma, līdz ar to Rīgas vēsturiskā centra īpašie saglabāšanas, aizsardzības un attīstības noteikumi attiecas ne tikai uz pilsētas un tajā atrodošos kultūrvēsturisko vērtību vizuāli uztveramo daļu, bet arī to saturisko, nemateriālo aspektu;
- pilsētvidē, īpaši pilsētu vēsturiskajos centros ar teritorijas plānošanas palīdzību jānodrošina tas, ka tiek cienītas tajos atrodošās kultūrvēsturiskās vērtības un līdzsvarotas sabiedrības dažādās intereses un vajadzības, padarot šīs teritorijas pēc iespējas piemērotākas (draudzīgākas) sabiedrībai;
- ar apstrīdētajā normā noteikto ierobežojumu aizsargājamās sabiedrības intereses nevar skatīt sašaurināti, attiecinot tās tikai uz to sabiedrības daļu, kas dzīvo Rīgas vēsturiskā centra teritorijā, jo to apmeklē gan citi Rīgas un visas Latvijas iedzīvotāji, gan tūristi, kuru priekšstats par Rīgu veidojas, iepazīstoties ar centrālo pilsētas daļu.
- apstrīdētā norma ir piemērots līdzeklis leģitīmā mērķa – saglabāt un aizsargāt Rīgas vēsturisko centru un tā kultūrvēsturiskās vērtības materiālā un nemateriālā dimensijā – sasniegšanai, jo ļauj Rīgas vēsturiskajā centrā izvairīties no spēļu zālēm raksturīgiem arhitektoniskiem un reklāmas risinājumiem. Tādējādi tiek paaugstināta sabiedrības drošības sajūta un Rīgas vēsturiskā centra pievilcīgums tā iedzīvotāju un apmeklētāju acīs, kuri var pilnvērtīgi lietot un baudīt pilsētvidi;
- Azartspēļu un izložu likuma 42. panta sestajā daļā paredzētās tiesības pašvaldībām atcelt iepriekš izdotu atļauju atvērt spēļu zāli nav uzskatāmas par alternatīvu, personas tiesības mazāk ierobežojošu līdzekli. Tās ir jau šobrīd likumā pašvaldībai paredzētās tiesības, kuras pašvaldība konkrētajā gadījumā var izmantot līdztekus jeb papildus teritorijas plānojumā noteiktajam regulējumam. Pašvaldība savā lēmumā atcelt atļauju atvērt spēļu zāli Rīgas vēsturiskā centra teritorijā var, pamatojot būtisku iedzīvotāju interešu aizskārumu, citstarp atsaukties arī uz Rīgas vēsturiskā centra plānojumu, kura izstrādes gaitā jau ir saskaņojusi atsevišķu personu un sabiedrības intereses. Turklāt īpašuma tiesību aprobežojumu noteikšana teritorijas plānojumā ir komersantiem labvēlīgāks risinājums, jo nodrošina komercdarbības vides paredzamību un ļauj tiem labāk plānot savu komercdarbību attiecīgajā teritorijā.⁴²

Rīgai izstrādes procesā ir jauns teritorijas plānojums (izņemot Rīgas vēsturiskā centra teritoriju), kur pieeja noteikt vispārēju aizliegumu visā teritorijā, arī ir pielietota⁴³.

Šādu risinājumu azartspēļu un izložu organizēšanas vietu ierobežošanai plānots nostiprināt arī Tukuma novada Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos. Teritorijas plānojuma 2011.-2023. gadam grozījumu 3.0 redakcijā⁴⁴ iekļauts priekšlikums azartspēļu un izložu organizēšanas vietu ierobežošanai Tukuma pilsētā, ņemot vērā sabiedrisko objektu blīvu izvietojumu, ietekmi uz pilsētvidi – sabiedrisko kārtību, tūrisma un pilsētas tēlu un ietekmi uz mazaizsargātām sabiedrības grupām.

Kā jau iepriekš tika norādīts, pirmā pašvaldība, kas ir veikusi pētījumu, lai izvērtētu pašreizējo situāciju un sagatavotu priekšlikumus pašvaldības rīcībai azartspēļu regulējumā, ir Līvānu novada pašvaldība. Pētījuma rezultātā tika identificēta teritorija – Līvānu pilsētas sabiedriskā centra teritorija, kur azartspēļu zāļu izvietošana radītu iedzīvotāju interešu būtisku aizskārumu.

⁴² Satversmes tiesas 16.05.2019. spriedums lietā Nr. 2018-17-03

⁴³ Saskaņā ar sagatavoto 2.0 redakciju, kas publiskai apspriešanai tika nodota 2019. gadā; iespējams iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_12016

⁴⁴ Šobrīd ir noslēgusies redakcijas publiskā apspriešana, ar kuru iespējams iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_15920

Pētījuma ietvaros tika sagatavoti divi priekšlikumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai:

- 1) Noteikt Līvānu novada teritorijas plānojumā teritorijas, kurās azartspēļu zāļu ierīkošana nav atļauta, un teritorijas, kurās azartspēļu zāļu ierīkošana ir atļauta, un, lai to īstenotu, tika noteiktas šādas nepieciešamās darbības:
 - teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā iekļaut kritērijus Sabiedriskā centra teritorijas (teritorija ar īpašiem noteikumiem) noteikšanai, par pamatu izmantojot pētījuma rezultātus attiecībā uz sabiedrisko un tūrisma blīvuma izvietojumu, kā arī ietekmi uz pilsētvidi un mazaizsargātām sabiedrības grupām;
 - teritorijas plānojuma grafiskajā daļā attēlot īpašo noteikumu teritorijas „Sabiedriskā centra teritorijas” robežas (tā kā tās jau ir attēlotas, tad – grozīt, atbilstoši pētījumā piedāvātajai teritorijai);
 - teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļaut prasības teritorijai ar īpašiem noteikumiem „Sabiedriskā centra teritorija” (ar mērķi “izcelt” teritorijas izmantošanas veidu “azartspēļu un izložu organizēšana”, lai to norādītu kā izņēmumu (aizliegto izmantošanu) pie attiecīgajā zonā atļautajiem teritorijas izmantošanas veidiem);
 - izstrādājot lokālpilnojamu – Līvānu novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam grozījumus īpašo noteikumu teritorijā „Sabiedriskā centra teritorija”, nodrošināt atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem teritorijas plānošanas jomā.
- 2) Pieņemt motivētu lēmumu par esošo azartspēļu zāļu slēgšanu.

Līvānu novada pašvaldība lokālpilnojamu izstrādi uzsāka 2020. gada februārī⁴⁵. Lokālpilnojamu risinājumi ietver teritorijas ar īpašiem noteikumiem noteikšanu lokālpilnojamu teritorijā – Sabiedriskā centra teritorija (TIN11), tajā nosakot aizliegumu azartspēļu un izložu organizēšanas vietām, kā arī minētās darbības izslēgšanu funkcionālajās zonās no teritorijas atļautās izmantošanas veida „Kultūras iestāžu apbūve”. Līdz ar to attiecīgais azartspēļu komersantu pakalpojums ir atļauts ārpus lokālpilnojamu teritorijas robežām Līvānu novada teritorijas plānojumā 2012.-2024. gadam noteiktajās funkcionālajās zonās, kurās atļautais izmantošanas veids ir „Kultūras iestāžu apbūve” vai „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve”, kura sastāvā ir “viesnīca, ja pieņem, ka tiek būvēta četru un piecu zvaigžņu viesnīca.

Tāds skaidrojums ir sniegts lokālpilnojamu Paskaidrojuma rakstā, taču uz šo brīdi jau jāņem vērā veiktās izmaiņas MK 30.04.2013. noteikumos Nr. 240. Tā, lokālpilnojamu noteiktās funkcionālās zonas „Jauktas centra apbūves teritorija” apakšzonā ar indeksu JC1 un JC3 ir atļauta „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve”, kā izņēmums norādīts “izņemot degvielas uzpildes staciju”. Tas nozīmē, ka līdz ar izmaiņām MK 30.04.2013. noteikumos Nr. 240, šajā funkcionālajā apakšzonā ir atļauti arī spēļu nami un kazino, kas kā teritorijas izmantošanas veids ietverts teritorijas izmantošanas veidu klasifikatorā. Tomēr Līvānu novada pašvaldības gadījumā, lokālpilnojamu Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu punkts par aizliegumu ir iekļauts arī noteikumu daļā pie teritorijas ar īpašiem noteikumiem, tādēļ tas nodrošina, ka nepastāv varbūtība, ka lokālpilnojamu teritorijā pastāv iespēja ierīkot azartspēļu vietu līdz ar izmaiņām augtāka līmeņa normatīvajā regulējumā. Pieminams, ka lokālpilnojamu publiskā apspriešana noslēdzās bez saņemtajiem priekšlikumiem un iebildumiem⁴⁶.

Līvānu novada pašvaldības veiktā pētījumā konstatētais, visticamāk, ir bijis pamats izstrādājot Tukuma novada teritorijas plānojuma 2011.-2023. gadam grozījumu⁴⁷ risinājumus. T.i., Tukuma pilsētā pie attiecīgajām funkcionālajām zonām, kur ir atļauta „Kultūras iestāžu apbūve”, arī izcelts teritorijas izmantošanas veids “azartspēļu un izložu organizēšana”, lai to norādītu kā izņēmumu (aizliegto izmantošanu). To organizēšana ir atļauta ārpus Tukuma pilsētas teritorijas zonējuma veidos, kur atļauts

⁴⁵ 2020. gada septembrī noslēdzās 1.0 redakcijas publiskā apspriešana, taču šobrīd vēl nav pieņemts lēmums par tā apstiprināšanu un saistošo noteikumu izdošanu; ar lokālpilnojamu var iepazīties portālā geolativija.lv, saite: geolativija.lv/geo/tapis#document_16674

⁴⁶ Ar ziņojumu par publiskās apspriešanas rezultātiem iespējams iepazīties Līvānu novada pašvaldības tīmekļa vietnē, saite: www.livani.lv/page/749

⁴⁷ Ar grozījumu 3.0 redakciju iespējams iepazīties portālā geolativija.lv (saite: geolativija.lv/geo/tapis#document_15920). 28.10.2020. pieņemts pašvaldības domes lēmums par 4.0 redakcijas nodošanu publiskajai apspriešanai, taču uz šī Pētījuma sagatavošanas brīdi tā nav publicēta

attiecīgais izmantošanas veids. Diemžēl no teritorijas plānojuma paskaidrojošās daļas nav konstatējams, kādi kritēriji ir pielietoti, lai noteiktu šīs "aizlieguma vietas" Tukuma pilsētā. Šāda pieeja izmantota arī izstrādes stadijā esošajā Ikšķiles novada teritorijas plānojumā⁴⁸.

Azartspēļu un izložu jautājums ir skatīts arī Jūrmalas pilsētas izstrādes stadijā esošajos teritorijas plānojuma grozījumos. To sagatavotajā 1.0 redakcijā bija pieņemts lēmums iekļaut Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos punktu, kas paredz aizliegumu ierīkot azartspēļu vietas visā pilsētā, izņemot normatīvajos aktos noteiktos gadījumus, taču pilnveidojot Jūrmalas teritorijas plānojuma grozījumus⁴⁹ ir precizēta attiecīgā punkta prasība – piemērojot konkrētās funkcionālās zonas, kur šāds izmantošanas veids ir aizliegts un kur atļauts, t.i., izsakot to šādā redakcijā: *aizliegts ierīkot kazino, spēļu zāles, bingo zāles, totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietas, izņemot Jauktas centra apbūves teritorijas sekojošās apakšzonās – [...]. Citās funkcionālajās zonās pieļaujama [...] ierīkošana tikai IV un V kategorijas viesnīcās.*

Ar teritorijas plānojuma saistošajiem noteikumiem jautājums ir risināts arī Daugavpils pilsētā. Spēļu zāles un kazino ir aizliegtas visā pilsētas teritorijā, ar izņēmumiem, kas iekļauti kā papildinājumi un precizējumi jau Azartspēļu un izložu likumā noteiktajam. Tā, piemēram, noteikts, ka spēļu zāles atļautas, izņemot gadījumus, kad to plānots atvērt *trīs, četru vai piecu zvaigžņu viesnīcās, kuru numuru skaits nav mazāks par 15, veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu vai, piemēram, atsevišķi stāvošā publiskā ēkā ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m², kuru plānots izmantot tikai spēļu zāles funkcijām vai publiskās ēkas telpu grupa ar kopējo platību ne mazāku par 1000 m², veicot konkrētas azartspēļu organizēšanas vietas būvniecības ieceres publisko apspriešanu.*

Saskaņā ar 24.03.2020. izdoto saistošo noteikumu daļas „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”⁵⁰, 299. un 338. punktu, ir noteikts, ka pilsētas teritorijā noteiktajā funkcionālajā zonā „Jauktas centra apbūves teritorija” un „Publiskās apbūves teritorija” azartspēļu organizēšana vietās, kurās ir saņemta pašvaldības atļauja, ir atļauta līdz attiecīgā pašvaldības lēmuma pieņemšanai par atļaujas atcelšanu. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija īstenošanas vēstulē ir norādījusi, ka, piemērojot šos punktus, jāievēro Azartspēļu un izložu likuma prasības, kas nosaka pašvaldības dome ar motivētu lēmumu ir tiesīga atcelt izsniegto atļauju azartspēļu vietas atvēršanai un šī atļauja zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no attiecīgā domes lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Daugavpils pilsētas Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos azartspēļu objekti kā teritorijas izmantošanas veids ir izslēgts no funkcionālā zonā „Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas” noteiktās papildizmantošanas „Kultūras iestāžu apbūve”.

Lēmumu par lokālplānojuma izstrādi azartspēļu organizēšanas vietu noteikšanai ir pieņēmusi arī Salaspils novada dome⁵¹. Ogres novada dome lēmumu par priekšnosacījumu izstrādi pieņēma jau 2015. gadā⁵², taču publiskajos informācijas avotos nav pieejama informācija par šī lēmuma izpildes rezultātiem.

Pieņemot domes lēmumu „Par ierobežojumu noteikšanu azartspēļu organizēšanas vietu atvēršanai Talsu novada pašvaldības teritorijas plānojumā” 2020. gada vasarā, jautājumu par azartspēļu ierobežošanu ir aktualizējusi Talsu novada pašvaldība. Norādāms, ka sākotnēji pašvaldība lēma izvērtēt un sagatavot lēmuma projektu par četru esošo spēļu zāļu slēgšanu, kā arī izvērtēt, vai nav jāpieņem saistošie noteikumi, ar kuru pašvaldība regulētu jautājumu par azartspēļu darbības, aizliegšanu vai atļaušanu. Tas tika arī pieņemts, taču, konstatējot, ka ar atsevišķu saistošo noteikumu pieņemšanu to nav iespējams tiesiski ierobežot, tas tika atcelts. 16.07.2020. pašvaldības dome pieņēma lēmumu par grozījumiem Talsu novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanas lēmumā, nosakot, ka grozījumu ietvaros jārisina jautājums arī par azartspēļu vietām.

⁴⁸ Ar teritorijas plānojuma izstrādāto 2.0 redakciju iespējams iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_18056

⁴⁹ Uz šī Pētījuma sagatavošanas brīdi ir sagatavots pilnveidotās redakcijas projekts, kas vēl nav nodots publiskai apspriešanai

⁵⁰ Ar tiem var iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_14552

⁵¹ Ar pamatojumu tā izstrādei var iepazīties portālā geolatvija.lv, saite: geolatvija.lv/geo/tapis#document_18698

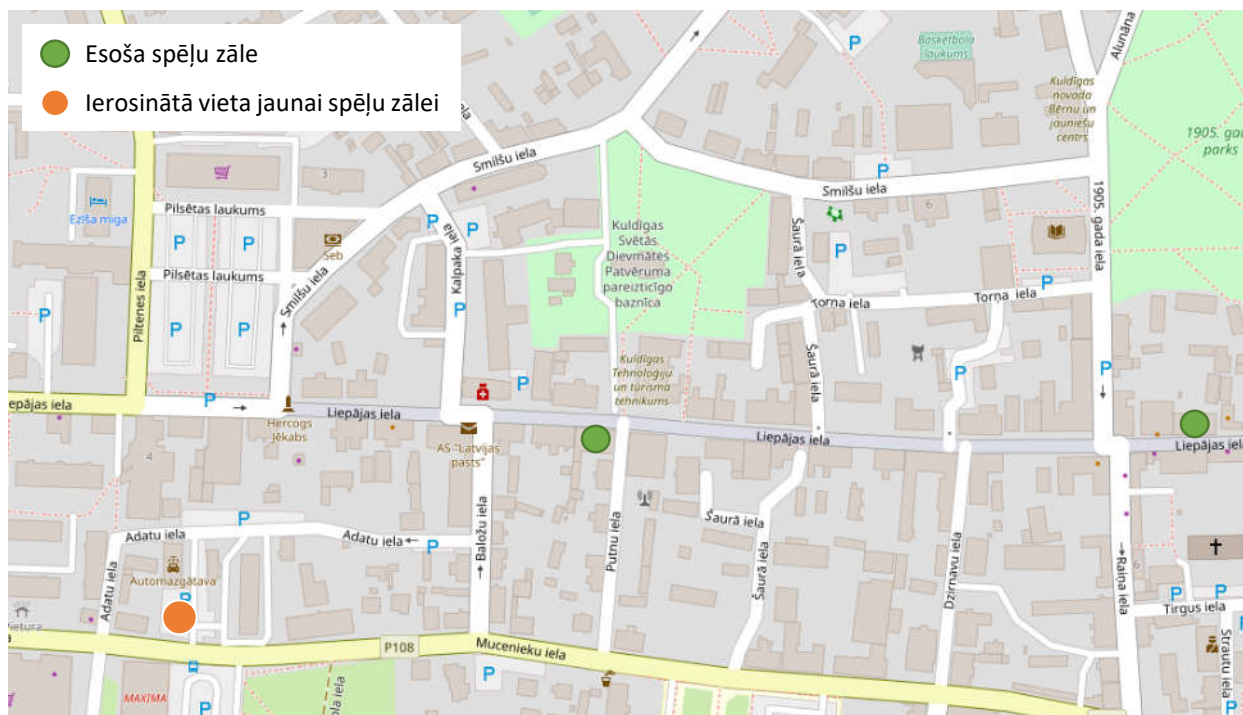
⁵² Lēmums pieejams Ogres novada pašvaldības tīmekļa vietnē, saite: www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/lemumi/2015_gada_pienemtie_lemumi/?page=0&doc=24669

3. AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU RAKSTUROJUMS KULDĪGAS NOVADĀ

Kuldīgas novadā darbojas divas spēļu zāles (abas atrodas Izpētes teritorijā) ar kopējo iekārtu skaitu 41⁵³, tās ir:

- SIA „ALFOR” ar nosaukumu „Fēnikss Laimētava” Liepājas ielā 5;
- SIA „FURORS” (daļa no SIA „General Managing Group”) filiāle „Klondaika” Liepājas ielā 28.

Abas spēļu zāles atrodas Kuldīgas pilsētas vēsturiskajā centrā, kur atrodas liels skaits dažādu publisko pakalpojumu objektu, līdz ar to ar intensīvu cilvēku plūsmu. Ņemot vērā tajā esošās kultūrvēsturiskās vērtības, tā ir ne tikai Latvijas, bet arī ārvalstu tūrisma iecienīta apskates vieta.

4. attēls. Esošās un ierosinātās jaunās azartspēļu organizēšanas vietas novietojums

Pamatne: OpenStreetMap (www.openstreetmap.org)

Kuldīgas novada pašvaldības būvvaldē 2019. gada sākumā tika iesniegta juridiskas personas būvniecības iecere – būvprojekts minimālajā sastāvā „Pašizklaides pasākumu ēka Adatu ielā 5, Kuldīgā, Kuldīgas novadā”, tādējādi paredzot vēl vienas jaunas spēļu zāles un derību pieņemšana vietas atvēršanu Izpētes teritorijā. Attiecīgā vieta tāpat atrodas pie valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” robežas, tā aizsargjoslā (aizsardzības zonā).

Būvvalde, pamatojoties uz Kuldīgas novada TIAN regulējumu, ka azartspēļu organizēšanas vietu ierīkošanai jāveic būvniecības ieceres publiskā apspriešana, pieņēma lēmumu uzsākt būvniecības ieceres publisko apspriešanu.

Veiktajā aptaujā⁵⁴ (norisinājās no 07.03.2019. līdz 02.05.2019), iedzīvotājiem bija iespēja izteikt savu viedokli, atbildot uz diviem jautājumiem: (1) „Vai jaunas ēkas ar azartspēļu telpu, būvniecības iecere un tās realizācija Adatu ielā 5, Kuldīgā, radīs būtisku valsts un Kuldīgas novada iedzīvotāju interešu aizskārumu?”, ar atbilžu variantiem „Jā, radīs”/„Nē, neradīs”, (2) komentēt savu viedokli, atbildot uz jautājumu – „Kā šis aizskārumus varētu izpausties?”.

Kopumā Kuldīgas novada pašvaldība saņēma aizpildītu 941 aptaujas anketu, no tām 104 anketas uzskatītas kā nederīgas, jo tajās norādīti nepilnīgi dati vai tās aizpildījuši citu novadu iedzīvotāji. Uz jautājumu, vai

⁵³ Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas dati (www.iaui.gov.lv/lv/statistika/azartspeles-statistika?id=192)

⁵⁴ Informācija par aptaujas rezultātiem atspoguļota Kuldīgas novada pašvaldības tīmekļa vietnē, saite: www.kuldiga.lv/pasvaldiba/publiskie-dokumenti/kuldigas-novada-domes-lemumi

jaunas ēkas, ar azartspēļu telpu, būvniecības iecere un tās realizācija Adatu ielā 5 radīs būtisku valsts un Kuldīgas novada iedzīvotāju interešu aizskārumu, 98 % jeb 820 respondentu anketās norādīja, ka jaunas spēļu zāles atvēršana radīs interešu aizskārumu, bet 2 % jeb 17 anketās norādīts, ka interešu aizskārumu neradīs. Tādējādi aptaujas rezultāti viennozīmīgi norādīja uz iedzīvotāju absolūto vairākumu ar krasi negatīvu attieksmi pret jaunas azartspēļu organizēšanas vietas atvēršanu.

Uz jautājumu, kā šis aizskārums varētu izpausties, iedzīvotāji snieguši daudzus viedokļus, bet visvairāk minēja šādus argumentus:

- ēkas būvniecība, kurā paredzētu azartspēļu zāle, radīs būtisku valsts un Kuldīgas novada iedzīvotāju interešu aizskārumu. Ēkas būvniecības paredzēta pilsētas centrā – netālu no autoostas, diviem tirdzniecības centriem, tirgus, ar ievērojamu cilvēku plūsmu, kas veicinās daļai no šiem cilvēkiem apmeklēt šo azartspēļu organizēšanas vietu. Tuvumā ir daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, netālu vidusskola. Autoosta pēcpusdienās uzturas daudz jauniešu, kas gaida autobusu, lai nokļūtu no mācību iestādēm mājās. Turpat ir arī pilsētas autobusu pietura. Laika kavēšanai līdz autobusu atiešanai spēļu zāles apmeklēšana var kļūt par atkarību izraisošu aktivitāti jauniešiem. Azartspēļu atkarīgie, kuri arī pārvietojas ar autobusu, var izmantot šos jauniešus, lai pieprasītu atdot viņiem naudu vai kā savādāk ietekmēt;
- mazajā Kuldīgā jau ir divas azartspēļu vietas. Ļoti daudz noziedzīgu nodarījumu notiek spēļu zālēs un to tuvumā. Kuldīgā ir ierosinātas vairākas krimināllietas par šādiem gadījumiem. Arī Valsts un pašvaldības policijai vēl vienas spēļu zāles esamība palielinātu darba apjomu, jo uz šādām vietām izsaukumi ir bieži. Tiks apdraudēta pilsētas iedzīvotāju, viesu un tūristu drošība, samazināta cilvēku dzīves kvalitāte. Realizējot paredzēto būvniecības ieceri, iedzīvotājiem un skolniekiem būtu ļoti nepatīkami agri rītos vai vakaros doties uz autoostu vai pārtikas veikaliem garām spēļu zālei;
- simtiem azartspēļu atkarīgo cilvēku iznīcina savas dzīves, sagrauj savas ģimenes, iedzen tās vēl lielākā nabadzībā, ņemot ātros kredītus. Parādos nokļuvušie cieš no depresijas un citiem psihiskiem traucējumiem, ir izdarītas pašnāvības. Situācija ar azartspēļu izraisītām sekām ir kritiska. Kuldīgas iedzīvotāju ekonomiskā situācija rada lielu risku, apmeklējot vēl vienu jaunu spēļu zāli, tiks izraisītas problēmas ilgtermiņā;
- Kuldīgas kultūrvidē ir unikāla gan Latvijas (pilsētbūvniecības pieminekļis), gan Eiropas (Eiropas mantojuma zīme) gan potenciāli pasaules (UNESCO nacionālajā saraksts) kontekstā. Kuldīgas vecpilsētas kultūrvidē ir orientēta uz kvalitatīviem kultūras pasākumiem, kā arī kultūrvēsturiskās vides izzinošu un izglītojošu pieeju. Kuldīga ir izcils tūrisma galamērķis jebkurā gadalaikā, un paredzētā darbība nav savienojama ar iepriekš minēto;
- brīdī, kad Saeimā ir iesniegta Latvijas iedzīvotāju iniciatīva par azartspēļu ierobežošanu, kura tika pausta portālā „Mana balss”, Kuldīgā būvēt jaunu azartspēļu vietu būtu pārkāpums pret daudziem tūkstošiem iedzīvotāju, kuri jau izteikuši savu „PRET” jaunu azartspēļu vietu ierīkošanai pilsētās. Tām būtu jāatrodas tikai luksusa tipa viesnīcās.

Jāsecina, ka argumenti jaunas azartspēļu organizēšanas vietas noraidīšanas pamatā, attiecas arī uz esošajām azartspēļu pakalpojumu sniegšanas vietām Izpētes teritorijā, un liecina, ka Kuldīgas novada pašvaldības iedzīvotāju interešu būtisks aizskārums pastāv arī šobrīd.

Atbalstot spēļu zāles izvietojumu minētajā vietā aptaujas dalībnieki, kas pauduši pozitīvu viedokli, norādīja, ka aizskārums nevar rasties, jo neviens nevienu spēlēt azartspēles nespēj, katrs var izvēlēties, kā pavadīt brīvo laiku, katra uzņēmēja mērķis ir pelnīt un, ja uzskata, ka šeit var to izdarīt, kāpēc gan ne, kā arī, ka jāatver spēļu zāle, lai nāk nodokļi budžetā.

Kuldīgas novada pašvaldības dome, izvērtējot, vai azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā nerada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, 2019. gada 30. maijā pieņēma lēmumu atteikt izdot atļauju jaunas spēļu zāles atvēršanas.

Pašvaldības noteiktās pazīmes, kas liecināja, ka ar jaunas spēļu zāles atvēršanu konkrētajā vietā tiks aizskartas pašvaldības iedzīvotāju intereses:

- sabiedrības paustas viedoklis;

- nekustamais īpašums atrodas Kuldīgas pilsētas centra apbūves teritorijā (zemesgabali un teritorijas, kur primārā zemes, ēku un būvju vai to daļu izmantošana kalpo ļoti intensīvai dažādu funkciju apbūvei, kas raksturīga pilsētas centrālās daļas kodolam, zona pašvaldības teritorijas plānojumā – „Publiskās apbūves teritorijas”). Ēka Adatu ielā 5 faktiski atrodas Kuldīgas pilsētas administratīvajā centrā, tādēļ ir secināms, ka minētajai teritorijai ir raksturīga ļoti intensīva iedzīvotāju plūsma;
- ēkas fasāde atrastos pretim diviem lieliem tirdzniecības centriem, kā arī autoostai. Ikdienā šos objektus apmeklē liels skaits apmeklētāju ne tikai no Kuldīgas novada, bet arī ievērojams skaits pilsētas viesu;
- ēkas tuvumā atrastos lielākā Kuldīgas skola – Kuldīgas Centra vidusskola, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma tehnikums un tā kopmītnes, kas var provocēt tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un izglītības iestāžu piedāvātajām vērtībām;
- ēkai blakus atrastos vairākas daudzdzīvokļu mājas, kuru iedzīvotāji ir pauduši negatīvu viedokli par spēļu zāles izvietojumu.

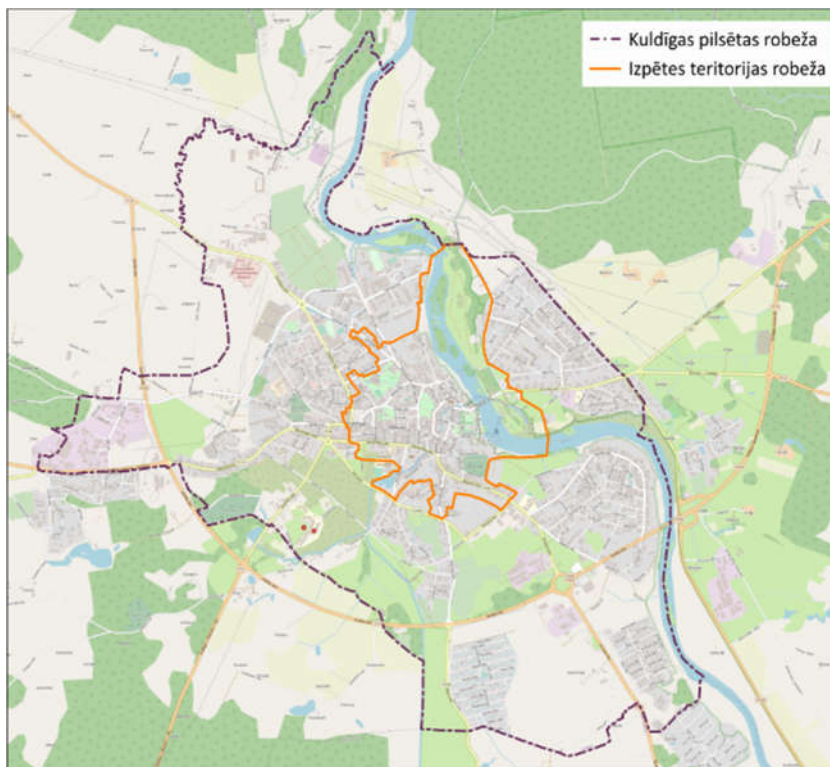
Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Kuldīgas novada pašvaldības ieskatā, ēka un tai piegulošā teritorija ir pielīdzināma Azartspēļu un izložu likumā 41. panta otrajā daļā noteiktajām teritorijām, kur likumdevējs ir noteicis azartspēļu organizēšanas aizliegumu ar mērķi novērst, mazināt (vai vismaz nepalielināt) no azartspēlēm atkarīgo personu skaitu (gan pilngadīgo personu, gan, nepilngadīgo personu vidū). Tāpat azartspēļu organizēšana tiešā dzīvojamo māju tuvumā, azartspēļu zāles esamība konkrētajā teritorijā radītu būtisku iedzīvotāju interešu aizskārumu, jo var pieaugt azartspēļu zālē nokļuvušo personu skaits, kurām tur nemaz nav bijis nolūka doties. Bez tam dome ņēma vērā apstākli, ka ēka atrodas izglītības iestāžu tiešā tuvumā un azartspēļu zāles līdzās pastāvēšana nav iespējama dēļ nesaderīgām vērtībām.

SIA „LVBet” pārsūdzēja pieņemto domes lēmumu. 2020. gada 17. novembrī ir pieņemts Administratīvās apgabaltiesas tiesas spriedums (Lieta nr. A420123220), attiecībā uz administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „LVBet” pieteikumu par labvēlīga Kuldīgas novada domes administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Kuldīgas novada domes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 23.04.2020. spriedumu. Apgabaltiesa, izvērtējot lietas materiālus, pieteikumu ir apmierinājusi, tādējādi uzliekot pienākumu Kuldīgas novada pašvaldības domei izdot atļauju azartspēļu organizācijas vietai.

4. PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU UN SABIEDRISKO OBJEKTU IZVIETOJUMS

Izpētes teritorija atrodas Kuldīgas pilsētā (skatīt 5. attēlu), un, vispirms norādāms, ka visa Izpētes teritorija ir kultūrvēsturiski nozīmīga teritorija. Proti, tās lielākā daļa atrodas valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” un tā aizsargjoslā (2020. gada grozījumu priekšlikuma redakcijā, skatīt 7. attēlu). Tā ir arī potenciālā pasaules mantojuma teritorija (UNESCO). Izpētes teritorijā kopumā atrodas 87 valsts aizsardzībā esoši kultūras pieminekļi. Bez jau minētā pilsētībūvniecības pieminekļa, teritorijā atrodas arī 2 arheoloģiskie pieminekļi, 2 vēstures/vēsturiskas notikumu vietas pieminekļi, 23 arhitektūras pieminekļi, 59 mākslas pieminekļi.

Izpētes teritorija atrodas dabas liegumā „Ventas ieleja”, kas kopš 2004. gada ir iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā – NATURA 2000 teritoriju tīklā (skatīt 7. attēlu).

5. attēls. Izpētes teritorijas novietojums Kuldīgas pilsētā

Avots: SIA „METRUM”, 2020. Pamatne: OpenStreetMap (www.openstreetmap.org)

Atsevišķi jāpiemin ir Izpētes teritorija kā potenciālā pasaules mantojuma teritorija. Ideja par

Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra pieteikšanu UNESCO pasaules mantojuma sarakstam un tās tapšanas process ir ilgstošs un ietver lielu skaitu aktivitātes, un darbs tika uzsākts jau 1997. gadā. Šī Pētījuma sagatavošanas laikā ir izstrādāts arī nominācijas pārvaldības plāna projekts⁵⁵.

Kuldīgas pilsētas vēsturiskajā centrā esošās īpašas nozīmes universālās vērtības tiek ilustrētas ar četriem galvenajiem komponentiem – ēkas, ielas un laukumi, ainava un ūdeņi. Minētā pārvaldības plāna ietvaros ir veikts arī risku novērtējums, izvērtējot faktorus, kas ietekmē attiecīgo teritoriju.

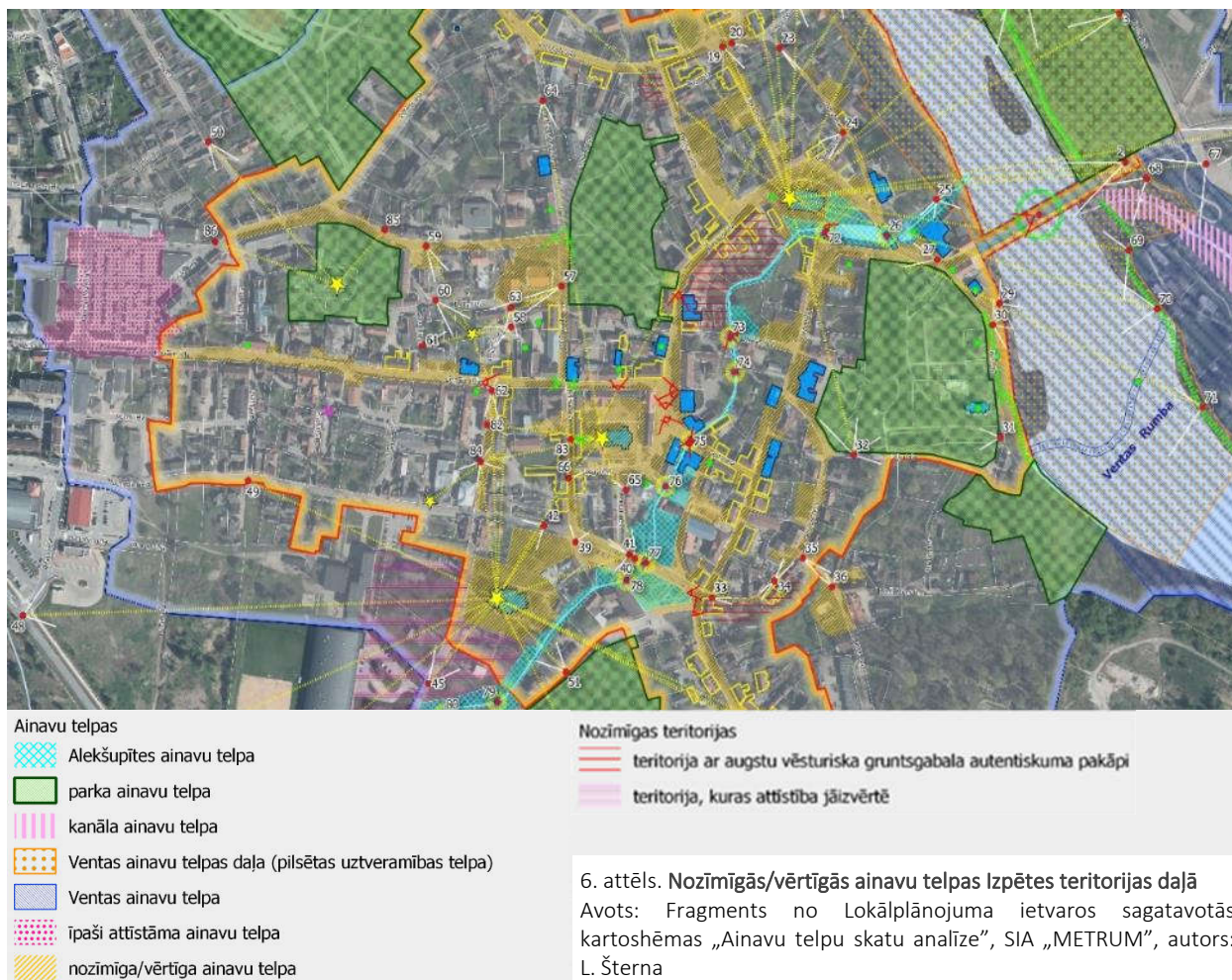
Kā iespējamie apdraudējumi/riski iedalīti divās galvenajās kategorijās – Teritoriju attīstības spiediens un Vides riski, bet kā trešā lielākā risku grupa tiek saistīta ar cilvēku darbībām un aktivitātēm. Lai arī azartspēles tiešā veidā netiek atspoguļotas kā iespējama apdraudējums materiālām kultūras vērtībām, tomēr ietekme ir skatāma attiecībā uz nemateriālā kultūras mantojuma tradīcijām. UNESCO teritorijā definēto īpašas nozīmes universālo vērtību saglabāšanai pārvaldības plānā ir izvirzīti seši stratēģiskie mērķi, un viens no tiem ir „Harmonija un gars” – kad *ikviens spēj sajust un izbaudīt kultūras un dabas harmoniju, romantisko gaisotni, garu un Kuldīgas dvēseli, kas savienojas ar pagātni un tiek nosargāta nākamajām paaudzēm*. Lai arī azartspēles tiek iekļautas kategorijā „Izklaides un atpūta”, vienlaikus tās izraisa negatīvas psiholoģiskās, fizioloģiskās sekas, kā rezultātā tiek raksturota kā izklaide ar cilvēka degradācijas iezīmēm. Tas liecina, ka UNESCO teritorijā azartspēļu vietu esamība var mazināt drošības sajūtu un pievilcību iedzīvotāju un apmeklētāju acīs.

Gan dabas, gan kultūrvēsturisko aizsargājamo teritoriju vērtības apvienojošs elements ir ainava, ko veido pilsētas apbūves struktūra, reljefs, Ventas upes senleja, dabas elementi, un, attiecīgi, ir neatņemama

⁵⁵ Nodots publiskajai apspriešana ar Kuldīgas novada domes 29.10.2020. sēdē pieņemto lēmumu Nr. 19/9 „Par UNESCO nominācijas „Kuldīga/Goldingena Kurzeme” pārvaldības plāna projekta UNESCO Pasaules mantojuma nominācijas pieteikuma sadaļai, nodošanu publiskajai apspriešana”

pilsētas vizuālās identitātes sastāvdaļa. Kuldīgas pilsētā pašreiz nav noteiktas ainaviski vērtīgās teritorijas un izstrādāti nosacījumi ainavu aizsardzībai un plānošanai, taču ainavu jautājums ir plaši pētīts, t.sk. ainavu un skatu punktu analīze veikta Lokālplānojuma izstrādes gaitā. Balstoties uz jau iepriekš veiktiem pilsētas ainavu telpas novērtējumiem, kā nozīmīga ainavas telpa ir izdalīta ielas ainavu telpa. Ielas telpa ir būtiska publiskās ārtelpas daļa un nozīmīgs apbūves struktūras veidošanās noteicējs. Tieši ielas telpa veido īpašo Kultūras pilsētvidi, jo tieši ielas telpa, pret ielu vērstās fasādes, pagalma daļas, kas vērstas pret publisko ārtelpu, ēku izvietojums un arhitektūras detaļas, skvēri un laukumi nosaka un raksturo vecpilsētas centrālo daļu.

Liepājas iela Lokālplānojuma ietvaros veiktās ainavu telpu/skatu punktu izpētē, tāpat kā pārējās Kuldīgas vecpilsētas daļas ielas, ir atzīmēta kā nozīmīga/vērtīga ielu ainavu telpa (skatīt 6. attēlu).

Spēkā esošajos Kuldīgas novada TIAN ir izvirzītas prasības tikai azartspēļu ierīkošanas vietām (to telpu) attiecībā pret ēku fasādēm. Tomēr, kā izvērtējuma aspekts azartspēļu vietas noteikšanai, ir jāņem vērā arī “vietas sajūta”, jo ainava ir teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, tā ir svarīga vietējās kultūras veidošanās sastāvdaļa. Ņemot vērā Izpētes teritorijā esošās kultūras un dabas mantojuma pamatelementus, tas ir īpaši nozīmīgi, jo ainavas veido cilvēku labsajūtu un dod ieguldījumu vietas identitātes nostiprināšanā. Azartspēļu vietas klātesamība, pat ievērojot papildus normatīvajos aktos noteiktās prasības gan telpu izvietojumam, gan vizuālajam noformējumam, var izraisīt cilvēkam vietas sajūtai negatīvu pieskaņu gan fiziskā (piemēram, saistot to ar pazeminātu personīgās drošības sajūtu), gan mentālā aspektā.

Izpētes teritorijā koncentrējas liels skaits dažādu pakalpojumu sniedzēju un sabiedrisku objektu, un ņemot vērā, ka Kuldīgas pilsēta, salīdzinājumā ar citām Latvijas pilsētām, arī objektu attālums ir mazāks, nekā citās lielākās pilsētās. To darbības pamatā ir izglītojošas⁵⁶, audzinošas, kultūras, pašvaldības tēlu veidojošas, komunikāciju un sabiedrisko un pilsonisko aktivitāti veicinošas vērtības. To izvietojums Izpētes teritorijā ir

⁵⁶ Kuldīga ir novada pašvaldības centrs, uz kuru izglītoties brauc bērni no visa Kuldīgas novada

atspoguļots 8. attēlā. Kartoshēmā ir attēloti objekti, kuri ir noteikti kā azartspēļu ierobežojumu vietas atbilstoši Azartspēļu un izložu likuma 41. panta otrajai daļai (izņemot 5., 8. un 10. punktā noteiktos gadījumus, bet attēlojot 7. punktā iekļautās kultūras iestādes un autoostu). Funkcionālā zona „Jauktas centra apbūves teritorija” 8.-9. attēla kartoshēmās ir attēlota tikai tiem zemesgabaliem, kas pieder fiziskām vai juridiskām personām, tādējādi izslēdzot iespēju, ka azartspēļu vieta varētu atrasties valsts vai pašvaldības pakalpojumu sniedzēju un sabiedriskajos objektos, kā arī citos tām piederošajos īpašumos. Tas gan nenozīmē, ka publiskie objekti atrodas tikai valsts vai pašvaldību zemes gabalos. Izpētes teritorijā, piemēram, baznīcas, Jauniešu māja un Kuldīgas veselības centrs atrodas juridisku personu īpašumā.

9. attēla kartoshēmā ir attēloti jau iepriekš minētie objekti, izvērtējot vienu no iespējamajiem risinājumiem, kas noteikts Pamatnostādnēs. Attiecīgi, paredzot, ka, papildus likumā noteiktajam azartspēļu organizēšanas vietu ierobežojumu uzskaitījumam, azartspēles tiek aizliegtas organizēt 0,2 km attālumā no likuma 41. panta otrajā daļā minētajām vietām. Šis attālums, iespējams, noteikts Pamatnostādnēs, kā attālums, kas var radīt būtisku sabiedrības interešu aizskārumu. Objektīvi spriežot, tas ir attālums, ko ir viegli noiet visa vecuma grupām.

Pieminams, ka Pamatnostādnēs piedāvātajā risinājumā, vienlaikus ar šo attāluma kritēriju, tiek piedāvāts azartspēles aizliegt organizēt dzīvojamo rajonu teritorijās. Taču tajās nav paskaidrots, pēc kādiem principiem tiek definēts “dzīvojamais rajons”. Tā ir vieta, ku atrodas vairākas daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, savrupmāju apbūve veido vairākus kvartālus vai tāds, kuram teritorijas plānojumā noteikts attiecīgais dzīvojamās apbūves funkcionālais zonējums vai arī jebkura funkcionālā zona, kur atļauta šāda teritorijas izmantošana. Izpētes teritorijas gadījumā, tās lielākā daļa iekļaujas „Jauktas centra apbūves teritorija”, kur dzīvojamā apbūve ir atļauta kā galvenā izmantošana. Tādējādi, ievērojot otro iespējamo principu, azartspēļu vietu ierīkošana tiktu aizliegta principā visā Izpētes teritorijā jau valstiskā līmenī (piedāvātais risinājums paredz šo aizliegumu valsts tiesību akta līmenī). Jāņem vērā, ka šis attālums ir mērīts kā rādiuss no esošas ēkas viduspunkta, līdz ar to šī zona ir orientējoša.

No sagatavojamiem grafiskajiem materiāliem izriet, ka visi valsts, pašvaldības un citi sabiedrībai nozīmīgi objekti ir koncentrēti Izpētes teritorijas vidusdaļā jeb Kuldīgas pilsētas vecpilsētas centrālajā daļā. Atsevišķi objekti, kas nodrošina iedzīvotājiem dažādas pakalpojumu saņemšanas iespējas, arī Izpētes teritorijas nomalēs. Tāpat uzsverams, ka 8. attēla kartoshēmā nav attēloti tādi objekti kā viesnīcas un citas naktsmītnes, ēdināšanas uzņēmumi, vietas, kur darbojas nevalstiskās organizācijas, dabas tūrisma objekti u.tml. Tas nozīmē, ka attēlojot šos objektus, pārklājumus būtu vēl blīvāks. Tas nav darīts, jo tie kā piesaistes objekti ir tikai pakārtoti un arī atrodas pārsvarā attēloto publisko objektu tuvumā (īpaši Liepājas ielas tuvākajā apkārtnē). Tāpat kā konkrēti tūrisma objekti, jo visa Izpētes teritorija ir tūrisma infrastruktūru aptveroša teritorija.

No 9. attēla kartoshēmas var daļēji konstatēt Pamatnostādnēs norādīto trūkumu, kā kritēriju izvēloties konkrētu attāluma mērījumu – attāluma kritērijs nerasniedz atsevišķas vietas, kur, pamatojoties uz citiem apsvērumiem, konkrētā komercdarbība nebūtu atbalstāma. Tāda ir Izpētes teritorijas daļa otrpus Ventas upei Rīgas virzienā. Tā ir viena no Kuldīgas reprezentācijas vietām – “pilsētas vārti”, pa kuriem iebrauc pilsētā kā iedzīvotāji, tā viesi. Tā ir daļa no tūrisma infrastruktūras, kur ir liels apmeklētāju skaits, tādēļ šīs vietas pašreizējā izmantošana un nozīme nav savienojama ar tādu izklaižu un atpūtas veidu kā azartspēles.

Kultūras, izglītības un reliģisko organizāciju tuvums ir uzskatāms par pamatotu kritēriju, jo var provocēt tieši nepilngadīgo personu interesi par azartspēlēm un tādējādi radīt kaitīgu ietekmi un pretrunas starp azartspēļu un kultūras, izglītības vai reliģisko organizāciju piedāvātajām vērtībām⁵⁷.

Izpētes teritorija atrodas aktīvākajā Kuldīgas pilsētas daļā – tajā ne tikai uzturas ievērojams skaits pilsētas viesu, bet tajā dzīvo cilvēki. Tajā pat laikā, tas ir novada administratīvais centrs, uz kuriem brauc iedzīvotāji no Kuldīgas novada lauku teritorijām. Tas nozīmē, ka pilsētā, atšķirībā no lauku teritorijas, pavisam citādāks ir gan apbūves blīvums, gan citādi pārvietošanās paradumi un maršruti.

Veicot šo izpēti, nav analizētas gājēju plūsmas, jo, kā jau to valsts tiesas ir akcentējušas savos spriedumos sabiedrības kustības liela intensitāte nav šķērslis azartspēļu organizēšanas vietas ierīkošanai. Tas faktiski izriet no Azartspēļu un izložu likumā noteiktajiem ierobežojumiem azartspēļu vietu ierīkošanai, paredzot,

⁵⁷ Tā tas atzīts, piemēram, Senāta 17.06.2010. Sprieduma lietā Nr. SKA-227/2010, 10. punkts

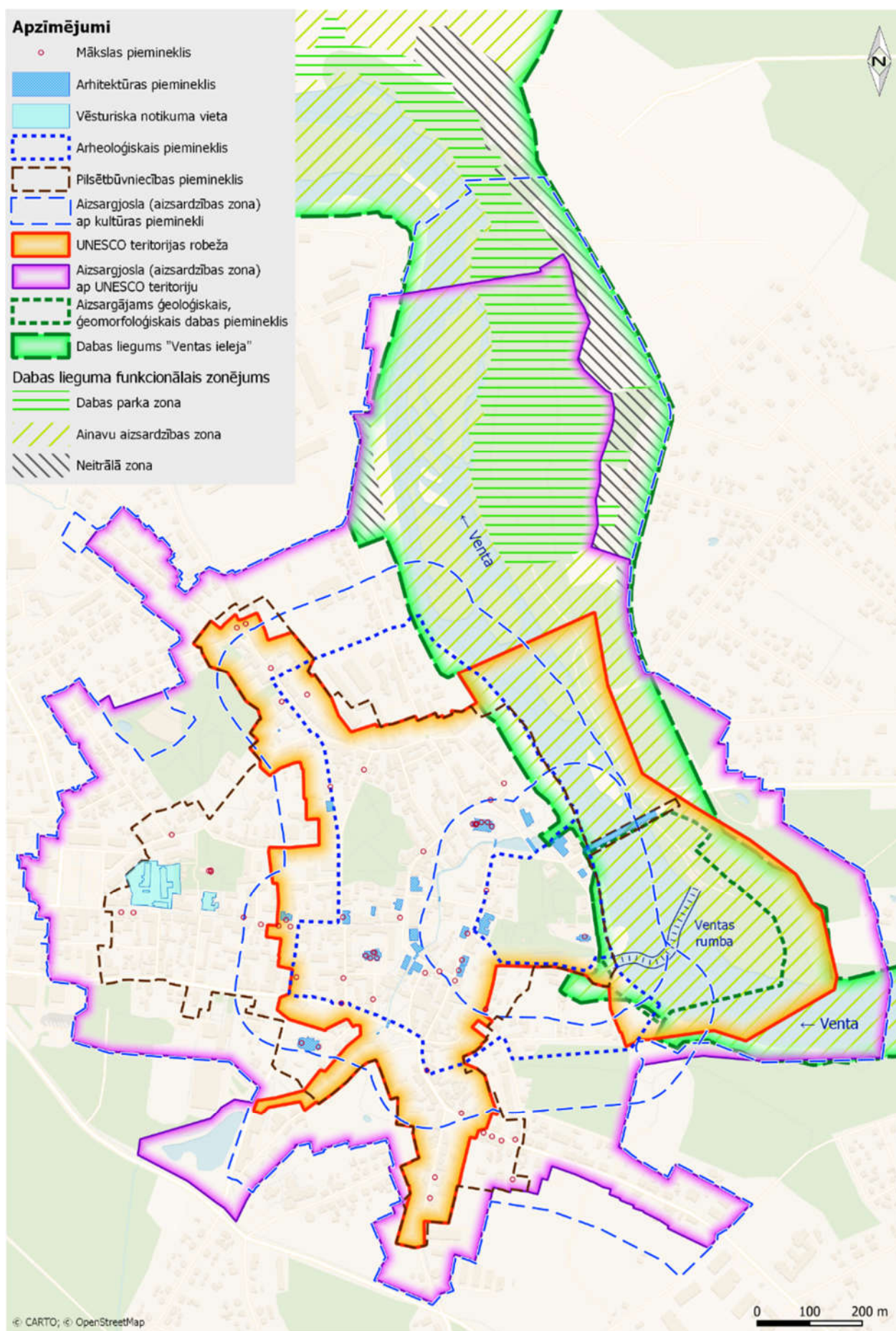
ka, piemēram, veikalos un autoostās (vietas, kur vērojamas intensīvas cilvēku plūsmas) ir atļauts ierīkot azartspēļu organizēšanas vietas, ja tās ir norobežotas un ir ar atsevišķu ieeju. Tādējādi, šim argumentam ir pamats tikai tad, ja pastāv apstākļi, kas liecina, ka palielinās risks, ka var pieaugt tādu azartspēļu zālē nokļuvušo personu skaits, kurām nemaz nav bijis nolūks tur doties, un vieta nav saderīga ar citu organizāciju piedāvātajām vērtībām.

Visa Izpētes teritorija raksturojas kā blīvas (vēsturiskas) apbūves teritorija. Ņemot vērā gan esošo dzīvojamo un publisko apbūvi, kā arī attālumus starp objektiem, var uzskatīt, ka Izpētes teritorijā (Liepājas iela, Mucenieku, Piltenes iela, kā arī citas mazās vēsturiskās ielas, kur izklīdēti iedzīvotāji), gājēju plūsmas ir nozīmīgas.

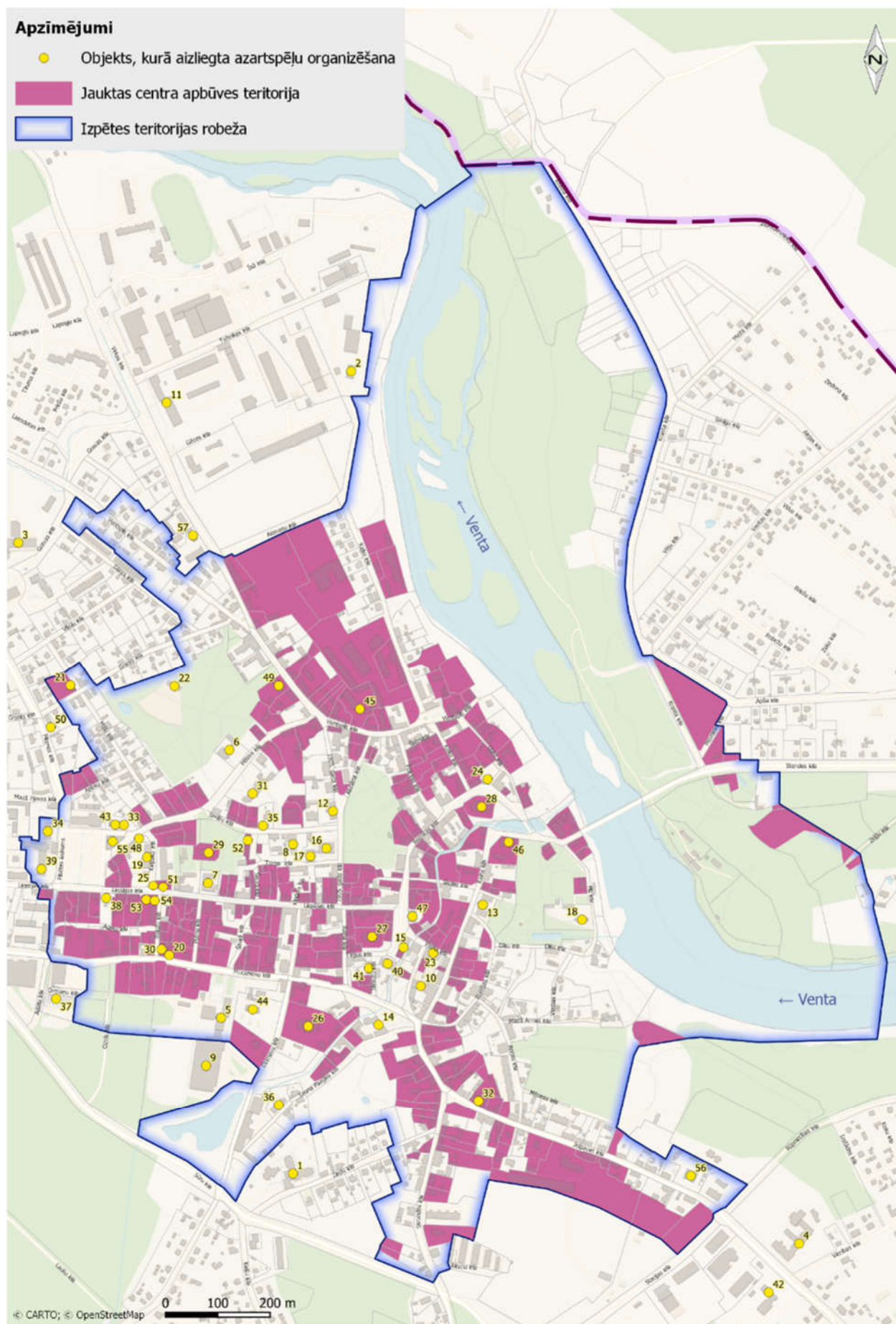
Liepājas ielas daļai ir gājēju ielas statuss, un jo īpaši vasarās tajā ir daudz cilvēku. Tajā procentuāli vairāk uzturas pilsētas viesi, taču vietējie iedzīvotāji to vairāk izmanto tranzītam (tā, piemēram, lai no Pilsētas laukuma, kur ērti novietot automašīnu, uz Rātslaukumu, ar mērķi dodies pašvaldības domi vai iepirkties).

Liepājas iela, kur jau šobrīd atrodas esošas azartspēļu vietas, arī Adatu iela (iela, kas pilda savienjošas funkcijas), kur tika saņemts priekšlikums jaunas spēļu zāles atvēršanai, ir galvenā ielas ass tiem novada lauku teritorijas iedzīvotājiem, kuri atbrauc uz Kuldīgas pilsētu izmantojot sabiedrisko autobusu. Kuldīgas autoosta atrodas Adatu ielā, pa kuru gājēji dodas virzienā uz Kuldīgas pilsētas centra daļu, lai dotos uz valsts/pašvaldības iestādēm vai citiem sabiedriskajiem/pakalpojumu objektiem. Tas nozīmē, ka azartspēļu klātesamība un gājēju plūsma šajā pilsētas daļā ir viens no apsvērumiem, kāpēc palielinās iepriekš minētais risks nokļūšanai azartspēļu vietās.

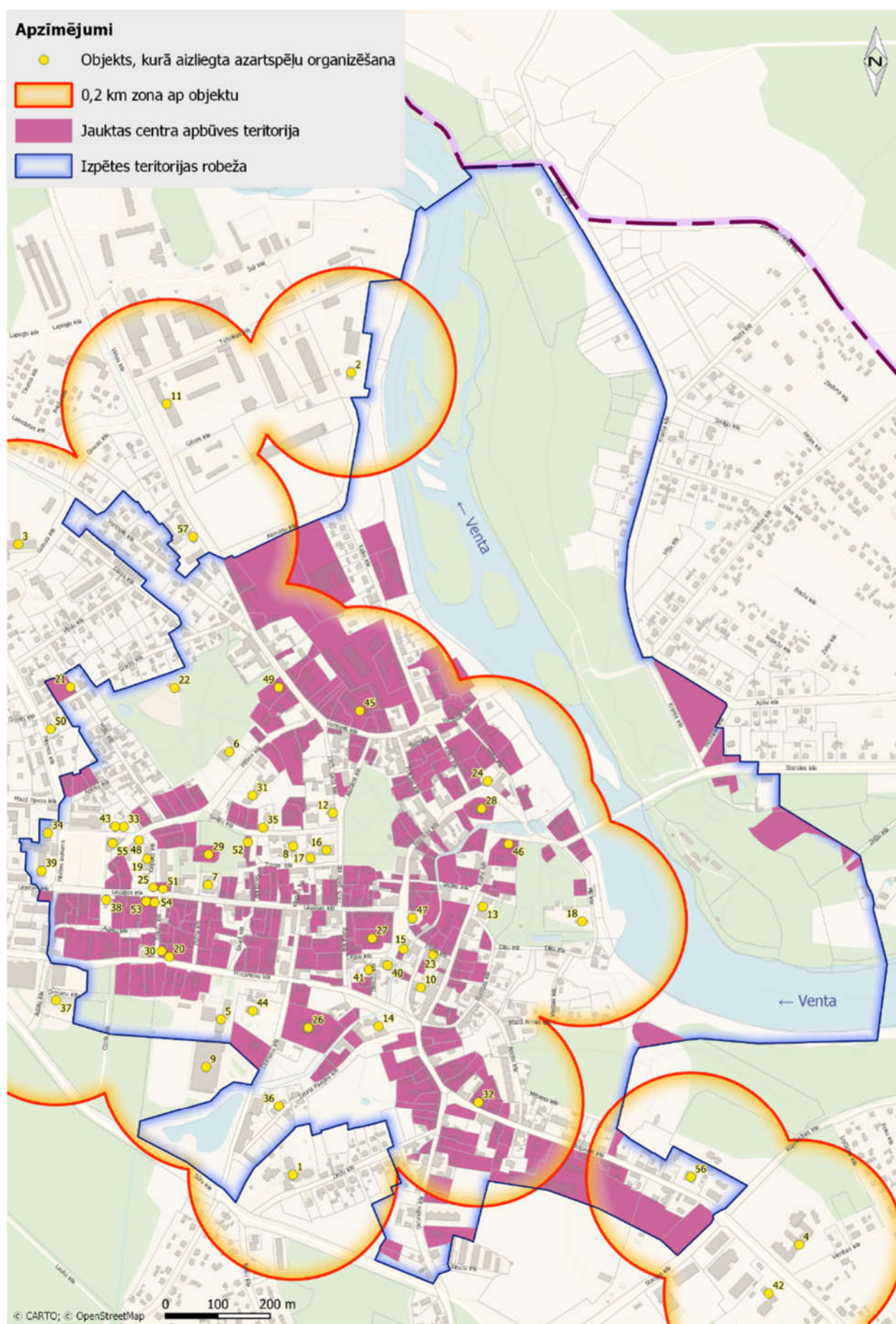
Pēdējo gadu būvniecības aktivitātes (pārsvārā pārtikas un sadzīves preču veikali) pilsētas daļā aiz Mucenieku ielas, ir mainījušas arī cilvēku plūsmas, tām pārvirzoties uz šiem objektiem, tādēļ vietējie uzņēmumi, kas darbojas Liepājas ielā pašvaldībai ir izteikuši priekšlikumus mazināt vai atcelt pašreiz esošos satiksmes ierobežojumus, taču, lai saglabātu tās ielas telpā esošās kultūrvēsturiskās vērtības un pilsētas identitāti, tai ar Kuldīgas novada TIAN noteiktas īpašas prasības.

7. attēls. Izpētes teritorijā esošās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības
Avots: SIA „METRUM”

8. attēls. Sabiedriskie un pakalpojumu sniedzēju objekti Izpētes teritorijā un tai piegulošajās teritorijās
Avots: SIA „METRUM”

9. attēls. 0,2 km zona ap sabiedriskajiem un pakalpojumu sniedzēju objektiem
Avots: SIA „METRUM”

Sabiedrisko un pakalpojumu objektu saraksts

Veids	Nosaukums	Nr. kartē
Izglītības iestāde	PII Ābelīte	1
Izglītības iestāde	Privātā pirmsskolas izglītības iestāde „Mazo bērnu skola”	2
Izglītības iestāde	V. Plūdoņa Kuldīgas vidusskola	3
Izglītības iestāde	Kuldīgas 2. vidusskola	4
Izglītības iestāde	Kuldīgas Centra vidusskola	5
Izglītības iestāde	Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskola	6
Izglītības iestāde	Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma tehnikums	7
Izglītības iestāde	E. Vīgnera Kuldīgas Mūzikas skola	8
Izglītības iestāde	Kuldīgas novada Sporta skola	9
Izglītības iestāde	Kuldīgas novada Sporta skola	10
Izglītības iestāde	Kuldīgas novada Sporta skola	11
Izglītības iestāde	Kuldīgas novada Bērnu un jauniešu centrs	12
Izglītības iestāde	Latvijas Universitātes Kuldīgas filiāle	13
Kultūras iestāde	Kuldīgas kultūras centrs	14
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas aktīvās atpūtas centrs	15
Kultūras iestāde	Kuldīgas galvenā bibliotēka	16
Kultūras iestāde	Kuldīgas mākslas nams	17
Kultūras iestāde	Kuldīgas novada muzejs	18
Kultūras iestāde	Mākslinieku rezidence	19
Kultūras iestāde	Tēlnieces Līvijas Rezevskas skulptūru muzejs	20
Kultūras iestāde	Mākslas telpa M22	21
Kultūras iestāde	Kuldīgas pilsētas estrāde	22
Kultūras iestāde	Dzīvais muzejs Senās Kuldīgas stāsts	23
Kultūras iestāde	Kuldīgas Restaurācijas centrs	24
Kultūras iestāde	Kuldīgas adatu tornis	25
Baznīca	Kuldīgas Sv. Annas baznīca	26
Baznīca	Kuldīgas Sv. Trīsvienības katoļu baznīca	27
Baznīca	Kuldīgas Sv. Katrīnas baznīca	28
Baznīca	Kuldīgas Vissvētās Dievmātes Patvēruma baznīca	29
Baznīca	Kuldīgas baptistu draudze	30
Izglītības iestāde	Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskola	31
Izglītības iestāde	Jauniešu māja	32
Izglītības iestāde	Tehniskās jaunrades centrs	33
Dienesta viesnīca	Tehnikuma dienesta viesnīca	34
Dienesta viesnīca	Tehnikuma dienesta viesnīca	35
Izglītības iestāde	Tehnikuma darbnīcas	36
Autoosta*	Kuldīgas autoosta	37
Tirgus	Ziedu tirgus	38
Valsts, pašvaldības iestāde	SIA „Kuldīgas komunālie pakalpojumi”	39
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas novada pašvaldība	40
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas novada pašvaldības policija	41
Valsts, pašvaldības iestāde	Valsts policijas Kurzemes reģiona Pārvaldes Kuldīgas iecirknis	42
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas attīstības aģentūra	43
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas novada pašvaldības aģentūra „Sociālais dienests”	44

Valsts, pašvaldības iestāde	SIA „Kuldīgas ūdens”	45
Valsts, pašvaldības iestāde	Kuldīgas rajona tiesa	46
Aptieka	BENU aptieka	47
Ārstniecības iestāde	Ģimenes ārstu prakse	48
Ārstniecības iestāde	Kuldīgas veselības centrs	49
Aptieka	Apotheka	50
Aptieka	Mēness aptieka	51
Ārstniecības iestāde	MB zobārstniecība	52
Pasts	Latvijas pasts	53
Ārstniecības iestāde	SIA „Kuldīgas primārās veselības aprūpes centrs”	54
Banka	SEB banka	55
Valsts, pašvaldības iestāde	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	56
Valsts, pašvaldības iestāde	AS „Sadales tīkls”	57

* azartspēļu organizēšana ir atļauta ievērojot Azartspēļu un izložu likumā noteikto

5. IETEKMU IZVĒRTĒJUMS

Azartspēļu pakalpojumu sniedz komersanti, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nodokļu un nodevu iemaksu valsts un pašvaldības budžetā. Ieviešot ierobežojumus, jāvērtē to tiešā ietekme uz pašvaldības budžetu. Savukārt, azartspēļu pakalpojuma pieejamība pašvaldībā var izraisīt negatīvas sekas spēlētājiem un to ģimenēm, līdz ar to ir jāvērtē ar šīm personām saistīto pašvaldības atbalsta pasākumu jeb izdevumu ietekme uz pašvaldības budžetu.

5.1. IETEKME UZ PAŠVALDĪBAS BUDŽETU

■ Ieņēmumi pašvaldības budžetā no azartspēļu nodokļa

Kuldīgas novada pašvaldība no abām tajā darbojošām azartspēļu zālēm saņem ieņēmumus pašvaldības budžetā no azartspēļu nodokļa, ko paredz likuma „Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli” 12. pants⁵⁸. Būtiski atzīmēt, ka līdz ar grozījumiem minētajā likumā, kuri stājās spēkā ar 01.01.2020., nodokļu apmērs, ko pašvaldības iegūs no šī nodokļa, ievērojami samazināsies. T.i., ja līdz šim tie bija 25 %, tad ar 2020. gadu tie ir 5 %, tādējādi mainot azartspēļu nodokļa ieņēmumu sadalījumu pa valsts un pašvaldību budžetiem. Tas nozīmē, ka arī Kuldīgas novada pašvaldības ieņēmumi no šī nodokļa būtiski samazināsies (neskatoties uz to, ka līdz ar grozījumiem tiek paaugstināta azartspēļu nodokļa likme gan ruletēm, kāršu spēlēm, gan azartspēļu automātiem).

Tā, 2019. gadā no kopējiem Kuldīgas novada pašvaldības nodokļu ieņēmumiem, ieņēmumi no azartspēļu nodokļa veidoja nepilnu procentu. Tie sastādīja EUR 52 224, 2018. gadā – 47 07,3 EUR⁵⁹. Saskaņā ar 2020. gada apstiprināto budžeta plānu, azartspēļu nodokļa apmērs plānots EUR 50 000⁶⁰, taču reāli saņemtie ieņēmumi šajā gadā iespējams būs ievērojami mazāki no plānotajiem. Kā jau tas šajā Pētījumā bija minēts, azartspēļu organizētāju ieņēmumu samazinājumu visticamāk būs izraisījusi globālā koronavīrusa COVID-19 epidēmija, kā rezultātā 2020. gadā Latvijā tika izsludinātas divas ārkārtējās situācijas, t.sk. to laikā apturot azartspēļu organizēšanas licenču darbība⁶¹.

Citu ieņēmumu no esošajiem diviem azartspēļu pakalpojuma sniedzējiem pašvaldības budžetā nav, jo telpas tiek nomātas no privātajiem īpašniekiem.

Jaunu azartspēļu vietu atvēršana palielinātu ieņēmumus pašvaldības budžetā, un tā kā šim nodoklim nav mērķa izlietojuma, pašvaldība drīkst šo finanšu līdzekļus novirzīt atbilstoši pašvaldības aktuālajām vajadzībām. No azartspēļu nodokļa Kuldīgas novada dome ir finansējusi dažādus sociālus, kultūras un citus pašvaldības attīstības projektus.

■ Izdevumi, sniedzot pašvaldības atbalstu iedzīvotājiem un to ģimenēm, kas cieš no azartspēļu negatīvās ietekmes

Azartspēļu atkarīgie pēc palīdzības vēršas reti. Arī izveidotais Pašatteikušos personu reģistrs ir tikai viens no palīdzības veidiem cilvēkiem, kas cieš no šīs atkarības. Tāpat jāatzīmē, ka Latvijā šajā reģistrā tiek iekļautas tikai personas, kuras pašas uzrakstījušas iesniegumu par sevis iekļaušanu tajā, tāpēc citi ģimenes locekļi šobrīd nevar lūgt atkarīgo personu iekļaut šajā reģistrā, kaut arī citās valstīs tas ir iespējams.

Latvijā ir izveidota „Anonīmo spēlmaņu biedrība”⁶², kas ir cilvēku sadraudzība, kur viņi dalās savā pieredzē, spēkā un cerībās, lai atrisinātu savu kopējo problēmu un palīdzētu citiem atveseļoties no azartspēļu atkarības. Vēl pāris gadus atpakaļ tās grupa atradās arī Kuldīgā, taču biedrības tīmekļa vietnē nav informācijas, ka sanāksmes joprojām tiek organizētas (noris Rīgā un Liepājā).

⁵⁸ Likumu skatīt portālā likumi.lv, saite: likumi.lv/ta/id/57415-par-izlozu-un-azartspelu-nodevu-un-nodokli

⁵⁹ Dati atbilstoši Kuldīgas novada pašvaldības publiskajiem pārskatiem (www.kuldiga.lv/pasvaldiba/publiskie-dokumenti/publiskie-parskati#kuldigas-novada-pasvaldibas-publiskie-parskati)

⁶⁰ Informācija atbilstoši apstiprinātajam budžetam (www.kuldiga.lv/pasvaldiba/budzets)

⁶¹ Piemēram, ja no visiem valstī neto ieņēmumiem (no azartspēļu automātiem) 2029. gada 2. ceturksnī bija ~55,5 miljoni, tad 2020. gadā tie sastāda ~6,3 miljonus (datu avots: Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija, www.iaui.gov.lv/images/Statistika/neto_ienemumi_no_azartspelem.png)

⁶² www.as.org.lv

Kuldīgas novada pašvaldībā darbojas aģentūra „Sociālais dienests”, kuras darbinieki (aģentūrā ir sociālais darbinieks darbā ar atkarīgām personām) pēc konsultācijas atkarīgo var novirzīt pie psihologa vai un grupu terapijām, kā arī ieteikt iziet Minesotas programmu. Iniciatīvas „Spēles brīvība” ietvaros sniegt palīdzību azartspēļu atkarīgajiem ir apmācīti vismaz 80 Latvijas pašvaldību sociālie darbinieki, tāpat darbojas atbalsta tālrunis.

Precīzu datu par azartspēļu atkarīgajiem, tāpat kā par šo atkarīgo pacientiem Kuldīgas novadā nav. Pirmkārt, tāpēc, ka vairums no atkarīgajiem nevēršanas pēc palīdzības, tādējādi atzīstot savas atkarības problēmas.

Balstoties uz Sociālā dienesta sociālo darbinieku sniegto informāciju, var pieņemt, ka Kuldīgas novadā atbilstoši Starptautiskai statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijai (SSK-10) diagnozes attiecībā uz azartspēlēm “patoloģiska tieksme uz azartspēlēm”, pārmērīgas azartspēles maniakāliem pacientiem, azartspēles un derības BCN un azartspēles asociālai personībai 2020. gadā ir 12 sociālā dienesta klientiem. Savukārt problemātiskie spēlētāji (bieži apmeklē spēļu zāles, spēlēšanas dēļ nespēj nodrošināt savas un ģimeņu pamatvajadzības, nekontrolē laiku, kuru pavada spēlējot u.c. azartspēļu atkarībai raksturīgas pazīmes), kuriem atkarības diagnozes nav uzstādītas ir 21 persona. Sociālajam dienestam ir informācija, ka Kuldīgas novadā ir 26 personas, kurām ir diagnosticēta kāda vielu atkarība un kuras mēdz apmeklēt spēļu zāles. Iepriekšējā reize, kad Sociālais dienests veica datu apkopojumu par atkarīgiem vai problemātiskiem spēlētājiem bija 2016. gadā un šajos datos minēta 21 persona.

2020. gadā Sociālais dienests (dati līdz 26.11.2020.) ir sniedzis materiālu atbalstu izmaksājot šādus pabalstus: pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai; dzīvokļa (mājokļa) pabalsts; vienreizējs pabalsts ārkārtas situācijā; pabalsts veselības aprūpes pakalpojumu apmaksai; pabalsts bērna izglītībai un audzināšanai, azartspēļu atkarīgiem vai problemātiskiem spēlētājiem, kas veido EUR 2568,00 eiro lielus izdevumus pašvaldības budžetam. Savukārt par sociālā pakalpojumu (speciālista, sociālā atbalsta grupas, mentora, patversmes, higiēnas, zupas virtuves un sociālā darba pakalpojums) nodrošināšanu izdevumus nav viennozīmīgi iespējams aprēķināt, jo atsevišķi netiek izdalīti pakalpojumi azartspēļu atkarīgām personām, bet provizorisks tie varētu būt aptuveni EUR 4474, 88.

No šajā apakšnodaļā konstatētā var secināt, ka pašvaldības budžeta ieņēmumi, izsniedzot jaunu atļauju azartspēļu vietas atvēršanai, palielināsies, tādējādi tie var tikt izmantoti dažādiem iepriekš nenoteiktajiem mērķiem. Tajā pat laikā ietekme uz pašvaldības budžetu būtu neliela, jo nodokļu izmaiņu pārstrukturēšana ir veikta valsts līmenī. Aizliedzot jaunu vietu atvēršanu un pieņemot lēmumu atcelt atļaujas esošajām spēļu zālēm, lielāki zaudējumi būtu gan azartspēļu nozarei kopumā (zemes azartspēļu joma salīdzinājumā ar tiešsaistes azartspēlēm ir normatīvi vairāk sakārtota un kontrolēta), gan valsts budžetam.

Tomēr, ņemot vērā ietekmi uz sabiedrības mazaizsargātajām grupām, pašvaldības vērtībām, sabiedrisko kārtību un problemātiskajiem spēlētājiem, “zaudējumi” no azartspēļu nodokļa iemaksām pašvaldības budžetā jāaprēķina mazāki.

5.2. IETEKME UZ SABIEDRĪBU

Kā vide pilsētā ietekmē azartspēlmani, – tam ir daudz lielākas iespējas uzspēlēt. Tas nozīmē, ka komercdarbības veicējs vienmēr gribēs atvērt savu azartspēļu vietu pilsētā, kur koncentrējas liels skaits cilvēku, nevis mazāk apdzīvotās vietās (pašlaik spēļu zāles ir atvērtas tikai trīs Latvijas novadu pagastos – Zilupes novada Zaļesjes pagastā (Terehovā), Ludzas novada Cirmas pagastā un Ķekavas novada Ķekavas pagastā. Savukārt, iedzīvotājam dzīvojot un ikdienā pārvietojoties pa pilsētu, vai viesim ierodoties pilsētā no citām apdzīvotām vietām, var pastiprināties vēlme ienākt spēļu zālē, jo tās ir gan lielākā skaitā un/vai sasniedzamā attālumā, gan pārsvarā atrodas maršrutos, lai nokļūtu uz citām pakalpojumu saņemšanas vietām. Ietekmi rada arī pilsētas dzīves ritms, arī nodarbinātības līmenis un darbības jomas, kas būtiski atšķiras no mazākām pilsētām, ciemu vai lauku teritorijām.

Jo lielāks ir azartspēļu vietu un spēļu automātu blīvums konkrētā teritorijā, jo lielāks ir pavadītais laiks un izdevumi azartspēļu spēlēšanai, kā arī augstāks ir noziedzības un bezdarba līmenis. Augsts spēļu automātu blīvums tiek saistīts ar lielāku iedzīvotāju pieprasījumu pēc palīdzības saņemšanas problemātisku spēlēšanas paradumu rezultātā.

Bez jau esošajiem spēlētājiem, kuru skaits gan nav zināms, Kuldīgas novadā, kā vieglāk ietekmējamās jeb mazāk aizsargātās sabiedrības grupas pret azartspēļu spēlēšanu uzskatāmi pusaudži un jaunieši, cilvēki, kas lieto citu atkarību izraisošās vielas (tabaku, alkoholu), cilvēki ar antisociālu un vardarbīgu uzvedību, impulsīvu, nepacietīgu raksturu, depresiju, trauksmi, cilvēki ar ģenētisku predispozīciju un tie, kas auguši ģimenēs, kuru ģimenes locekļiem ir diagnosticēta atkarība (tostarp alkohola un citu vielu atkarība).

Tieši vieglāk ietekmējamās sabiedrības grupas tiek pakļautas netiešajiem vides faktoriem, piemēram, augstai azartspēļu pieejamībai.

Saskaņā ar Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas datiem, uz 01.11.2020. Latvijā spēļu zāļu nav vispār 80 pašvaldībās. Vislielākais azartspēļu vietu skaits uz iedzīvotāju skaitu Latvijā ir Zilupes novada Zaļesjes pagastā, kur atrodas 1 spēļu zāle uz 598⁶³ iedzīvotājiem. Tam seko Ludzas novada Cirmas pagasts (1 spēļu zāle uz 630 iedz.) un tādas pilsētas kā Smiltene (1 spēļu zāle uz 1801 iedz., kopā 3 zāles), Balvi (1 spēļu zāle uz 2157 iedz., kopā 3 zāles) un Alūksne (1 spēļu zāle uz 2430 iedz., kopā 3 zāles).

Kuldīgas pilsētā dzīvo 10 934⁶⁴ iedzīvotāju. Tas nozīmē, ka tajā spēļu zāļu skaits uz iedzīvotāju skaitu ir viena zāle uz 5467 iedzīvotājiem. Salīdzinājumam: Talsos ir 1 spēļu zāle uz 2452,5 iedz. (kopā 4 zāles uz 9810 iedz.), Tukumā – 1 spēļu zāle uz 4580 iedz. (kopā 4 zāles uz 18 320 iedz.), Saldū – 1 spēļu zāle uz 2641 iedz. (kopā 4 zāles uz 10 565 iedz.). Tukuma pilsētā ir lielākais reģistrētais azartspēļu vietu skaits – 5, taču saskaņā ar Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas informāciju, vienā no tām pašlaik (dati uz 01.11.2020.) netiek organizētas azartspēles.

Normatīvajos aktos ir noteiktas prasības azartspēļu organizēšanas vietām. Pirmkārt, tās paredz, ka azartspēļu reklāma ir aizliegta ārpus to organizēšanas vietām, otrkārt, tā nedrīkst būt vieglāk pieejama salīdzinājumā ar citām brīvā laika pavadīšanas laika iespējām.

Kuldīgas novada pašvaldībā tiek nodrošinātas daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas – gan attīstot infrastruktūru, gan plašu pakalpojumu klāstu. Bez izglītības iestāžu programmām, jauniešiem ir pieejamas dažādas interešu izglītības programmas, kas ietver gan kultūrizglītību, gan citas tematiskās programmas⁶⁵. Kuldīgas novadā tiek piedāvātas izglītības iespējas pieaugušajiem.

Pilsētā ir plašas kultūras pasākumu un līdzdalības iespējas⁶⁶, kā arī citas brīvā laika pavadīšanas iespējas⁶⁷. Lielākā daļa no šiem publiskajiem objektiem un pakalpojumu sniegšanas vietām atrodas Izpētes teritorijas centrālajā daļā. Šajā pilsētas daļā, kur koncentrēts ievērojams skaits dažādu sabiedrisko pakalpojumu skaits, tiek investēti arī ievērojami līdzekļi gan publiskās ārtelpas labiekārtošanai, gan, ņemot vērā tās atrašanos vietā ar ievērojamu skaitu vēsturiskās apbūves, esošo ēku atjaunošanai un restaurācijai. Tā, piemēram, projekta „Kuldīgas pilsētas ielu tīkla uzlabošana”, pārbūvētas vairākas ielas (Mucenieku, Smilšu, Parka u.c.), izbūvēts Adatu ielas posms, labiekārtots Liepājas ielas vēsturiskais posms, lai sekmētu pilsētas vēsturiskās daļas sasniedzamību un apkalpes iespējas, kā arī sekmētu kvalitatīvu dzīves vides veidošanu pilsētas iedzīvotājiem un pievilcīgu tūrisma vidi pilsētas iedzīvotājiem un pievilcīgi tūrisma vidi pilsētas viesiem.

Katru gadu Kuldīgas novada pašvaldība izsludina konkursu „Valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” teritorijā esošo ēku, kā arī Kuldīgas novadā esošu Latvijas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ietverto ēku restaurācija un konservācija”.

Visas investīcijas, ko pašvaldība iegulda Izpētes teritorijas sakārtošanai un uzlabošanai, ir vērstas uz patīkamas un drošas pilsētvides veidošanu, t.sk. kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai nākamajām paaudzēm, gan bērniem, jauniešiem, vietējiem iedzīvotājiem, gan tūristiem. UNESCO nominācijas „Kuldīga/Goldingena Kurzemē” pārvaldības plāna projekta ietvaros ir iekļautas vairākas rīcības sešu noteikto stratēģisko mērķu sasniegšanai. Tā, stratēģiskā mērķa „Mārketinga un tūrisms” apakšmērķis ir

⁶³ Latvijas Republikas pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iedzīvotāju reģistra dati uz 01.01.2020. (www.pmlp.gov.lv/lv/assets/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_pagasti2020.pdf) un Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas statistikas dati par azartspēļu iekārtu izvietojumu pa novadiem/republikas pilsētām 2020. gada novembrī (www.iaui.gov.lv/lv/statistika/azartspeles-statistika?id=192)

⁶⁴ Latvijas Republikas pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iedzīvotāju reģistra dati uz 01.01.2020. (www.pmlp.gov.lv/lv/assets/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_pagasti2020.pdf)

⁶⁵ Informācija par to pieejama Kuldīgas novada pašvaldības tīmekļa vietnē www.kuldiga.lv sadaļā „Izglītība”, „Sports”

⁶⁶ www.kuldiga.lv/kultura

⁶⁷ www.kuldiga.lv/aktualitates/4889-idejas-saturigai-briva-laika-pavadisanai-kuldiga-un-apkartne

nodrošināt teritorijas tēla veidošanu un pārvaldību, kurā noteiktās rīcības ir vērstas tieši uz tūrisma infrastruktūras attīstīšanu un vietas dzīvināšanu. Piemēram, kā rīcību nosakot nepieciešamību izstrādāt mākslas, sporta un zinātnes piedzīvojuma tūrisma piedāvājumu, kas būtu orientēts uz ģimenēm ar bērniem. Vai arī, stratēģiskajam mērķim „Saglabāšana un uzturēšana” ir noteikts apakšmērķis, kas paredz ieviest dažādus publisko investīciju projektus gan vecpilsētas, gan dabas teritoriju sakārtošanai.

Azartspēļu pakalpojums neiederas Izpētes teritorijā, jo īpaši Kuldīgas vecpilsētas daļā gan kā paaugstināta riska sabiedrisko nekārtību (skatīt nākamo apakšsadaļu), gan atšķirīgu vērtību objekts.

■ Ietekme uz drošību un sabiedrisko kārtību

Azartspēļu vieta pēc klasifikācijas ir izklaides vieta, ko nereti pavada arī sabiedriskās kārtības neievērošana. Konstatētie pārkāpumi saistīti ar azartspēļu vietu apmeklētāju izdarītajiem likumpārkāpumiem (pārmērīga alkohola lietošana, sabiedriskās kārtības neievērošana, zādzības, miesas bojājumu nodarīšana, mantas tīša bojāšana).

Gan valsts policijas uzsāktās lietvedības vai kriminālprocesi, gan Kuldīgas pašvaldības policijas fiksētie likumpārkāpumi ir bijis iemesls, lai neorganizētu pie tām pašvaldības organizētos masu pasākumus. Tā piemēram, pilsētas vadība, atsaucoties uz likumsargu ieteikumiem, pēdējos gados neorganizēja dejas Kuldīgas Pilsētas svētku laikā gājēju ielā pie azartspēļu vietas „Klondaika”.

Pēc Kuldīgas novada pašvaldības policijas datiem, 2019. gadā ir reģistrēti 49 dažāda rakstura administratīvie pārkāpumi un noziedzīgie nodarījumi, kas notikuši Kuldīgā divu esošo azartspēļu organizēšanas vietu apkaimē. Lielākoties pārkāpumi saistīti ar skaļu mūziku un trokšņošanu. Otra lielākā skaita pārkāpumu grupa ir kautiņi. 2020. gadā (uz šo brīdi – 2020. gada novembris) fiksēti 19 pārkāpumi, savukārt kopējais pārkāpumu skaits pēdējos piecus gadus ir 202. Mazāks pārkāpumu skaits ir spēļu zālē „Fēnikss Laimētava” Liepājas ielā. Ja 2019. gadā tur tika konstatēti tikai 3, tad „Klondaikā” – 46.

Saskaņā ar Valsts policijas Kurzemes reģiona Pārvaldes Kuldīgas iecirkņa sniegtajiem datiem, 2019. gadā tika uzsākti 8 kriminālprocesi (no tiem: 4 – par mantas bojāšanu, 3 – par miesas bojājumu nodarīšanu un 1 – par sabiedriskās kārtības traucēšanu) un 8 administratīvie pārkāpumi (no tiem: 5 – sadzīves konflikti, 2 – sīkais huligānisms un 1 – alkohola reibums sabiedriskā vietā). Salīdzinājumam, 2018. gadā – 4 kriminālprocesi un 15 administratīvie pārkāpumi, 2017. gadā – attiecīgi, 6 un 13.

Ņemot to vērā, esošās azartspēļu organizēšanas vietas Izpētes teritorijā ir uzskatāmas par drošības paaugstināta riska objektiem, jo minēto iestāžu darbības rezultātā regulāri tiek apdraudēta sabiedriskā drošība un kārtība. Jaunu spēļu azartspēļu zāļu atvēršana var paplašināt teritorijas pilsētā, kurās nav droši atrasties.

■ Ietekme uz darba spēku

Kuldīgas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030. gadam (turpmāk – Kuldīgas novada IAS) ir Kuldīgas novada hierarhiski augstākais ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts ilgtermiņa attīstības redzējums (vīzija), stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva līdz 2030. gadam.

Saskaņā ar Kuldīgas novada IAS otro ilgtermiņa prioritāti „Darbs”, pašvaldība noteikusi, ka ir jāveic pasākumi investīciju piesaistei un atbalsta sniegšanai iedzīvotāju iniciatīvām darbavietu radīšanā. Ilgtermiņa prioritāte ir radīt vidi, kurā arvien vairāk vietējo iedzīvotāju attīsta uzņēmējdarbību, radot darbavietas arī citiem. Kuldīgas novada vīzija – veicināt daudzveidīgas saimnieciskās aktivitātes, kas rada raksturīgus un atpazīstamus produktus un pakalpojumus. Stratēģiskajā dokumentā minētā saimnieciskā darbība ir vērsta uz saimnieciskajām aktivitātēm, kas ir atbilstošas novada tradīcijām un vērtībām.

Nenoliedzami, jebkura saimnieciskā darbība nodokļu veidā ir labums pašvaldībai, gan darba ņēmējiem kā iespējamā darbavieta. Šajā gadījumā vietās, kur to darbības veids ir „Azartspēles un derības”. Šī Pētījuma sagatavošanā nav pieejami dati par nodarbināto skaitu esošajās spēļu zālēs Izpētes teritorijā, tomēr, ņemot vērā objektu platības lielumu, var uzskatīt, ka to skaits klasificējams kā “mazs” (nodarbināto skaits līdz 5).

No otras puses, darba spēks šajā darbības jomā ir saistāms ar cilvēku darba spējām. Dažādu sociālo izpēšu rezultāti liecina, ka atkarīgie azartspēļu spēlētāji nereti nespēj pienācīgi veikt savus tiešos darba pienākumus vai pat atkarības rezultātā zaudē darbavietu. Tāpat, jo īpaši jauniešiem, problemātiski spēlēšanas paradumi var būt saistīti ar viņa paša tālākajām izredzēm darba tirgū/izglītību.

Darba zaudējuma drauds ir papildus faktors, ja atkarīgam spēlētājam ir nepieciešama īpaša ārstniecība, kas ir salīdzinoši ilgs ārstēšanās periods stacionārā, līdz ar ko tas var nebūt savienojams ar nodarbinātību.

5.3. IETEKME UZ TŪRISMA UZŅĒMĒJDARBĪBAS NOZARI

Kuldīgas novada vīzija ir „Kuldīgas novads 2030. gadā ir vienots un dzīvotspējīgs novads Kurzemes centrā ar daudzveidīgu ekonomisko darbību, augstas pievienotās vērtības produktiem un pakalpojumiem, kā arī dzīvei, darba, un atpūtai labvēlīgu vidi, raksturīgu dabas un kultūrtelpu un piesātinātu sabiedrisko dzīvi”.

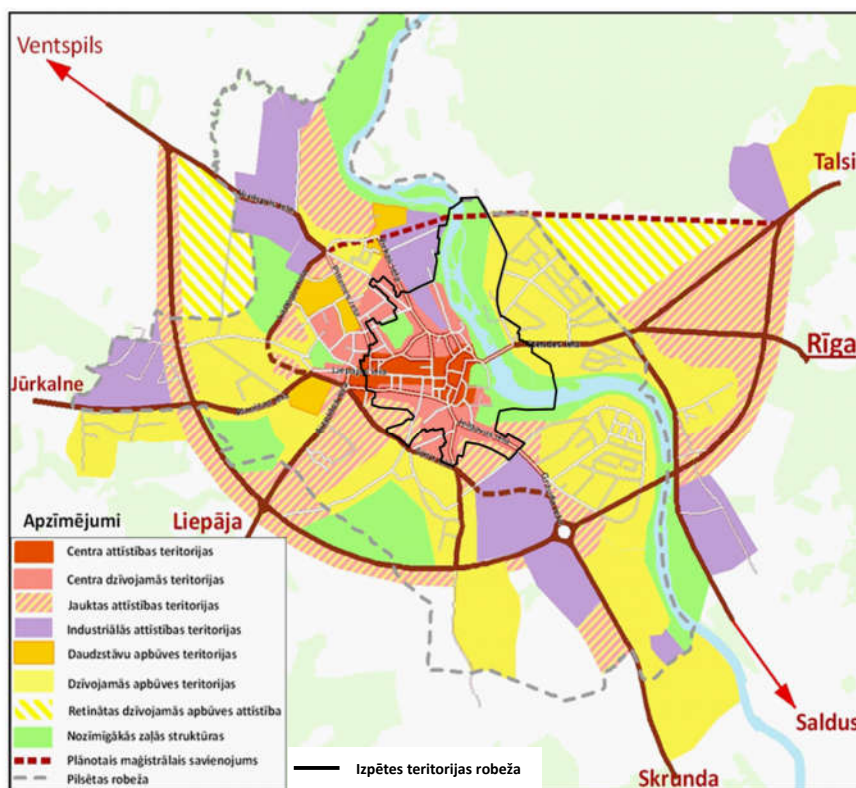
Kuldīgas pilsētas novada telpiskajā struktūrā ir visa novada attīstības dzinējspēks un pakalpojumu centrs tā iedzīvotājiem. Tāpat Kuldīgas novada IAS paredz, ka Kuldīga ir unikāla, starptautiski atpazīstama kultūras un dabas mantojuma vieta, tūrisma un radoši industriju pilsēta un reģionālas nozīmes centrs. Tādēļ Kuldīgas novada vīzijas jeb nākotnes redzējuma pamatā ir Kuldīgas pilsētas atpazīstamība kā pilsēta ar unikālu kultūras un dabas mantojumu. Esošās vērtības ir pamatnosacījums novada (īpaši pilsētai) specializācijai tūrisma jomā.

Kā būtiska vērtība Kuldīgas novada IAS caurvij dzīves vides kvalitāte, kas tiešā un netiešā veidā saistās gan ar kultūras un dabas vērtību saglabāšanu, gan sakoptu publisko ārtelpu. Tajā esošās vērtības (kultūrvēsturiskās un dabas, kuras līdztekus rada arī nozīmīgu ainavu telpu) veido neatkārtojamo pilsētvidi.

Izpētes teritorija Kuldīgas pilsētas perspektīvajā telpiskajā struktūrā atrodas centra attīstības (ar Liepājas ielu kā galveno ielas “asi”) un centra dzīvojamā teritorijā, un tikai atsevišķas vecpilsētas daļas atrodas citās teritorijas zonās.

Centra attīstības teritorija aptver pilsētas centrālo daļu, kurā koncentrēti galvenie publiskās apbūves un pakalpojumu objekti; jaukta teritorijas izmantošanas struktūra, centrālajā daļā – aktīvā vecpilsētas darījumu un dzīvojamā zona, tās perifērijā dzīvojamā zona.

Esošās azartspēļu vietas atrodas centra attīstības teritorijā, kas noteikta arī par prioritāri attīstāmo teritoriju. Liepājas iela ar savu senatnīguma piegādi ir viena no ielām, kas ir tūristu visvairāk apmeklētākā teritorija. To nodrošina ne tikai tajā esošā vēsturiskā apbūve, bet arī sabiedrisko pakalpojumu (visvairāk, ēdināšanas, tirdzniecība) esamība, līdz ar to tā ir arī visnoslogotākā ar gājēju plūsmām. Tūristi uzņēmējiem šajā ielā (kā vietējie, tā ārvalstu) ir viena no galvenajām mērķgrupām.

10. attēls. Izpētes teritorija Kuldīgas novada telpiskajā struktūrā

Avots: Kuldīgas novada IAS; robeža: Kuldīgas novada pašvaldība

Esošās azartspēļu organizēšanas vietas, arī potenciāli jaunās, Izpētes teritorijā ir uzskatāmas par drošības paaugstināta riska objektiem, tādēļ tūristiem var radīt nepareizu priekšstatu par pilsētu.

Kuldīgas novada pašvaldībā kā viena no teritorijas specializācijas jomām ir pakalpojumu nozares, t.sk. komercpakalpojumu jomā. Tomēr, Izpētes teritorijā koncentrējas iestādes, kuru darbības pamatā ir izglītojošas, audzinošas, kultūras, pašvaldības tēlu veidojošas, komunikāciju un sabiedrisko un pilsonisko aktivitāti veicinošas vērtības. Tās nav savienojamas ar objektiem, kas ir nesaderīgas ar sabiedrības kopējām interesēm, rada sabiedriskās kārtības traucējumus, neveselīgus paradumus un vērtību dezorientāciju jaunajā paaudzē.

6. PRIEKŠLIKUMI AZARTSPĒĻU UN IZLOŽU ORGANIZĒŠANAS VIETU NOTEIKŠANAI

6.1. PAŠVALDĪBAS RĪCĪBA JAUNU VIETU NOTEIKŠANAI

Azartspēļu un izložu likumā noteiktais ierobežojumu noteikšanas mērķis – novērst, samazināt (vai vismaz nepalielināt) no azartspēlēm atkarīgo personu skaitu. Pašvaldības īsteno azartspēļu politiku savā administratīvajā teritorijā, tādā mērā, cik to jau noregulē tiesību normas.

Šī Pētījuma ietvaros tika konstatēts, ka:

- Kuldīgas pilsētas attīstība pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentos ir plānota, lai veicinātu kā reģiona nozīmes pakalpojumu, darījumu un administratīvā līmeņa attīstību, nosakot daudzfunkcionālu apbūvi, vienlaikus saglabājot tās unikālo kultūras un dabas mantojumu.
- Izpētes teritorijas kultūrvidē ir unikāla gan Latvijas (pilsētībūvniecības piemineklis), gan Eiropas (Eiropas mantojuma zīme) gan potenciāli pasaules (UNESCO nacionālais saraksts) kontekstā. Uz teritoriju attiecas īpašs normatīvais regulējums (valsts un pašvaldības līmenī) tajā esošo vērtību saglabāšanai un aizsardzībai. Prasības regulē „Likums par kultūras pieminekļu aizsardzību” un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi, pašvaldības saistošie noteikumi, kur ir izvirzītas augstākas prasības apbūvei (piemēram, papildus prasības fasādēm, apstādījumiem, vēsturiskajai apbūves struktūrai u.tml.).
- Izpētes teritorijas daļā, ko veido gan pati vecpilsētas daļa un kopumā kultūrvēsturiskās teritorijas daļas, ir arī vislielākā sabiedrisko un pakalpojumu sniedzēju objektu koncentrācija. Objekti atrodas vai nu blakus viens otram vai ne tālāk kā pāris simtu metru attālumā. Lielāko daļu no tiem, savieno Liepājas iela, kas ir Kuldīgas pilsētas centrālā iela, un kas daļā ir atvēlēta tikai gājējiem.
- Esošo un potenciālo spēļu atrašanās vieta Izpētes teritorijā, tuvu izglītības un kultūras iestādēm, kā arī reliģiskām ēkām un, kur visapkārt atrodas dzīvojamās mājas, nozīmē, ka spēļu zāle ietekmē lielas iedzīvotāju daļas ikdienas dzīvi.
- Pastāvīgo iedzīvotāju skaita un demogrāfiskā potenciāla saglabāšana Kuldīgas vecpilsētas zonā ir nozīmīgs vietas dzīvīgumu uzturošs faktors, tādēļ azartspēļu pakalpojumu attīstība nav savienojama ar iedzīvotājiem pievilcīgu un drošu dzīves vidi.
- Kvalitatīva pilsētvidē ir viens no būtiskiem faktoriem, lai vietējie iedzīvotāji paliktu dzīvot gan konkrētajā vietā, gan pašvaldībā. Tas veicina arī cilvēku vēlmi izvēlēties šo vietu par savu dzīves vietu. Iedzīvotāju skaita pieaugums rosina arī nekustamā īpašuma tirgus aktivitātes, jaunu būvniecību un uzņēmējdarbību.
- Izpētes teritorija ir iecienīts tūrisma galamērķis, un azartspēļu vietu darbība nav savienojama ar konkrētās vietas kultūras vērtībām.

No visa minētā izriet, ka azartspēļu pakalpojuma esamība un attīstība Izpētes teritorijā nav savienojama ar pašvaldības izvirzītajiem ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos izvirzītajiem mērķiem, tās unikālo kultūrvidi, veiktajām investīcijām pilsētas infrastruktūrā, kas virzītas, lai vietējiem un potenciālajiem Kuldīgas novada iedzīvotājiem nodrošinātu un veidotu uz augstām vērtībām orientētu, pievilcīgu, drošu un dzīves līmeņa uzlabošanai atbilstošu dzīves vidi, uzlabojot un attīstot publisko tehnisko infrastruktūru, pašvaldības sniegto pakalpojumu klāstu, iedzīvotāju un novada viesu drošību. Minētie apsvērumi liecina, ka pašvaldībai atļaujot azartspēļu un izložu organizēšanu Izpētes teritorijā, tiks radīts būtisks sabiedrības interešu aizskārums.

Ņemot vērā šajā Pētījumā ietverto konkrētās teritorijas un ietekmju izvērtējumu, Izpētes teritorijā rekomendējams aizliegt azartspēļu un izložu organizēšanu. Šāda risinājuma pamatā ir šādi galvenie apsvērumi:

- novērsīs tādu vērtību izplatīšanos, kas ir pretējas Kuldīgas novadā raksturīgajām morālajām un kultūras vērtībām un Kuldīgas novada pašvaldības attīstības vīzijai, stratēģiskajiem mērķiem un virzieniem;
- novērsīs azartspēļu fizisko pieejamību Kuldīgas pilsētas centra daļā (vietējiem pilsētas iedzīvotājiem, t.sk. jauniešiem, kā arī novada lauku teritoriju iedzīvotājiem);

- veicinās sabiedrisko kārtību un drošību, nodrošinās patīkamu pilsētvidi, kā arī novērsīs traucējošus faktorus tūrisma piedāvājuma veidotājiem un izglītības un kultūras pakalpojumu sniedzējiem.

Šāda aizlieguma noteikšana veicama, tādu izmantošanu neparedzot tajās Kuldīgas novada TP funkcionālajās zonās, kur kā viens no atļautajiem teritorijas izmantošanas veidiem ir iekļauts „Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve” (neiekļaujot spēļu namus un kazino teritorijas izmantošanas veida aprakstā). Tā kā Izpētes teritorijas robeža sakrīt ar Lokālpārvaldes izstrādes robežu, teritorijas izmantošanas veidi detalizējami Lokālpārvaldes Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Brīvas vietas no pašvaldības noteiktiem azartspēļu pakalpojumu izvietojuma ierobežojumiem var tikt noteiktas pārējā Kuldīgas pilsētas daļā vai novada teritorijā, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos izvērtējuma principus atļauju izsniegšanai konkrētās vietās, kā arī tādus kritērijus kā: (1) sabiedrisko objektu izvietojuma blīvums, (2) ietekme uz pilsētvidi (ietvaros sabiedrisko kārtību, tūrisma un konkrētās vietas tēlu) un (3) ietekme uz mazaizsargātām sabiedrības grupām.

Lai arī negatīvā ietekme saglabātos, tomēr tā skartu mazāku novada iedzīvotāju daļu, mazāk ietekmētu Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra tēlu un saglabātu iespējas azartspēļu pakalpojuma organizētājiem sniegt pakalpojumu. Tie iedzīvotāji, kas dzīvo un strādā ārpus Kuldīgas pilsētas centra, šajā gadījumā netiktu aizsargāti no potenciālās azartspēļu negatīvās ietekmes un azartspēļu pakalpojumu sniedzēju ienākumi samazinātos dēļ mazākas apmeklētības, tomēr nenotiktu krasi atšķirīgo vērtību sadursme kā pilsētas centra un lielākai daļai pilsētas iedzīvotāju, īpaši jauniešu, kuri dienas lielāko daļu pavada Izpētes teritorijas daļā, būtu mazināti riski.

Azartspēļu un izložu organizēšanas vietu pieļāvuma noteikšanu ārpus Izpētes teritorijas nepieciešams veikt jaunā novada teritorijas plānojuma izstrādes gaitā pēc Administratīvi teritoriālās reformas īstenošanas vai veicot atsevišķus grozījumus spēkā esošajā Kuldīgas novada TP.

6.2. PAŠVALDĪBAS RĪCĪBA ESOŠO VIETU PASTĀVĒŠANAI

Lai ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, azartspēļu izsniegšanas sistēmai ir jābūt pamatotai ar nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi, un, lai atsevišķiem pakalpojuma sniedzējiem neradītu, nepamatotas priekšrocības. Tas nozīmē, ka gadījumos, kad pašvaldība ir apzinājusi teritorijas, kurās atzīst azartspēļu nepieļaujamību sabiedrisko interešu vārdā, tad tai konsekvēnti ir jārikojas gan, lemjot par jaunu atļauju izsniegšanu, gan attiecībā uz jau izsniegtajām atļaujām.

Šajā Pētījumā konstatētais norāda, ka arī esošās azartspēļu vietas Izpētes teritorijā var radīt būtisku sabiedrības interešu aizskārumu, tādējādi negatīvā ietekme uz mazaizsargātām sabiedrības grupām, sabiedrisko kārtību un pilsētas tēlu būs gan no potenciālas jaunas, gan no esošās azartspēļu zāles. Saglabājot esošās azartspēļu zāles, bet nepalielinot azartspēļu zāļu skaitu, proti, neizsniedzot atļauju jaunai azartspēļu organizēšanas vietai Izpētes teritorijā, netiek ievēroti vienlīdzības konkurences nosacījumi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Kuldīgas novada pašvaldībai, konceptuāli lemjot par azartspēļu noteikšanu novada teritorijā, t.sk. sagatavojot Lokālpārvaldes risinājumus Izpētes teritorijai atbilstoši 6.1. apakšnodaļā iekļautajam risinājuma priekšlikumam, jāpieņem lēmums arī par esošo azartspēļu vietu slēgšanu. Tas nenozīmē, ka azartspēļu organizētājam ir liegta iespēja nodarboties ar šo komercdarbību vispār, bet gan tikai to, ka tas ir aizliegts konkrētajā vietā.

MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 6. punkts nosaka, ka *stājoties spēkā jaunam teritorijas plānojumam, lokālpārvaldes plānojumam vai detālplānojumam, var turpināt likumīgi uzsākto teritorijas izmantošanu. Jebkuru jaunu teritorijas izmantošanu veic atbilstoši spēkā esošajam teritorijas plānojumam, lokālpārvaldes plānojumam vai detālplānojumam.* Azartspēļu organizēšana vietās, kurās ir saņemta pašvaldības atļauja, ir atļauta līdz attiecīgā pašvaldības domes lēmuma pieņemšanai par atļaujas atcelšanu atbilstoši Azartspēļu un izložu likumā noteiktajām prasībām. Ja tiek pieņemts lēmums slēgt esošās azartspēļu vietas, tās turpinās darboties vēl piecus gadus, saskaņā ar Aizsargjoslu un izložu likuma 42.panta septīto daļu.